

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

დიპლომატია და საერთაშორისო პოლიტიკა

ეკატერინე მახათაძე

ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური
გლობალიზაციის ურთიერთმიმართება ASEAN-ის მაგალითზე

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია დიპლომატიისა და საერთაშორისო
პოლიტიკის მაგისტრის ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: სოფიო პეტრიაშვილი
ასოცირებული პროფესორი

თბილისი

2018

ანოტაცია

ნაშრომში „ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის ურთიერთმიმართება ASEAN-ის მაგალითზე“ განხილულია ორ საერთაშორისო ტენდენციას - ეკონომიკურ რეგიონალიზმსა და ეკონომიკურ გლობალიზაციას შორის კავშირი.

კვლევა ეყრდნობა ენდრიუ ვიატ-ვოლტერის ნაშრომს „რეგიონალიზმი, გლობალიზაცია და მსოფლიოს ეკონომიკური წესრიგი“ (1995), რომელშიც მკვლევარი მიუთითებს ASEAN-ის სრულ მარცხზე ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დაკავშირების თვალსაზრისით. შესაბამისად, კვლევა მიზნად ისახავს “პრობლემური რეგიონის“ – ASEAN-ის რეგიონსიმიგნით ეკონომიკური ინტეგრაციის და რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დამაკავშირებელი ფაქტორების განხივლას და მათ შორის ურთიერთმიმართების დადგენას.

ნაშრომის მიზნად, ასევე, დასახულია, საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინის პირობითად დაყოფილი მკვლევრების ორი ჯგუფისგან ერთ-ერთი ჯგუფის მოსაზრებისკენ არგუმენტირებული მიმხრობა. კვლევის საწყის ეტაპზე, ნაშრომის ლიტერატურის მიმოხილვის ნაწილში მკვლევრები პირობითად ორ ჯგუფად არიან დაყოფილნი - 1) მკვლევრები, რომლებიც რეგიონალიზმსა და გლობალიზაციას ურთიერთდაკავშირებულ ტენდენციებად მოიაზრებენ, 2) მკვლევრები, რომლებიც რეგიონალიზმს გლობალიზაციის საწინააღმდეგო ფენომენად აღიქვამენ.

ნაშრომში ჰიპოთეზის გასამყარებლად წარმოდგენილია ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონის რეგიონსიმიგნით ეკონომიკურ ინტეგრაციასთან დაკავშირებული და რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დამაკავშირებელი დოკუმენტები, ფორმატები და სტატისტიკური მონაცემები. კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, ნაშრომში ყურადღება გამახვილებულია რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციისთვის დამახასიათებელ საერთო ფაქტორებზე - შრომით მიგრაციასა და ერთიან წარმოებაზე. გარდა ამისა, ვაჭრობისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ASEAN-ის

რეგიონული და გლობალური მაჩვენებლები შედარებულია ერთმანეთს, რათა დადგინდეს რეგიონის ეკონომიკური ინტეგრაციის ზრდის რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების პარალელურობა/თანხვედრა.

თეორიული თვალსაზრისით, ნაშრომი უკავშირდება საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინის ორ მნიშვნელოვან თეორიულ შეხედულებას - რეგიონალიზმსა და გლობალიზაციას. ნაშრომში წარმოდგენილი მსჯელობა ხაზს უსვამს ორივე ტენდენციის მრავალფეროვნებას და აქცენტს აკეთებს მხოლოდ რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის ეკონომიკურ ხაზზე.

კვლევის საფუძველზე, ნაშრომის დასკვნის სახით წარმოდგენილია მოსაზრება, რომ ASEAN-ის მაგალითმა აჩვენა კავშირი რეგიონის ეკონომიკური ინტეგრაციის გაღრმავებასა და იმავე ეკონომიკური რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დაკავშირებას შორის. შესაბამისად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ASEAN-ის მაგალითი გამორიცხვას ორ ტენდენციას შორის დაპირისპირებას, რადგან სწორედ ამ ეკონომიკური რეგიონის საფუძველზე იკვეთება რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის შორის დადებითი ურთიერთკავშირი.

Anotation

The paper “Interconnection between Economic Regionalis and Economic Globalization based on ASEAN practice” aims to expline the conections between two international tendencies – economic regionalism and economic globalization.

The paper leans on Andrew Wyatt-Walter and his research “Regionalism, Globalisation and Global Ecobomic Order” (1995), in which the auther points at ASEAN’s failier in terms of deepening the economic region's integraion and this region's linking to global economy. Accordingly, the paper aims to analyze the factors that drive economic regionalism and economic globalizations within the region, and find out the connections between two international tendencies based on “Problematic Region” – ASEAN.

This paper also aims to support one of the conventionally devided researchers’ teams in an argued manner. At the beginning of the research, within the literature review dedicated part, the researches of globalization and regionalism are devided into two parts. 1) Researchers who consider regionalism and globlisation as interconnected tendencies; 2) Researchers who percept regionalism and globalization as interconflicting phenomenons.

In order to prove the hypothesis, there are major ASEAN resolutions, formats and statistic related to inter-regional integration and region's globalisation analyzed within the paper. In accordance with the paper purposes, the research pays attention to the common factors of regionalism and globalization; those are Labor Migration and Shared Manufacturring. Besides, there is comperision done between the regional and global indicators of ASEAN’s trade and foreign direct investments. This practice aims to determine the compabitility among the deepening regional integration and advancing the region’s connections with globalization tendencies.

In the theoretical view, the thesis is relate to two important theories amout Regionalism and Globalisation in the international relations discipline. Discussion presented in the paper

emphasizes the diversity of those international tendencies and concentrates only on economic dimension of regionalism and globalisation.

Based on the ongoing research, the paper concludes that the ASEAN example has shown a link between the deepening of economic integration within the region and the economic globalisation of the same region. Thus, we can say that the ASEAN example excludes the confrontation between the given two tendencies – regionalism and globalization, as the abovementioned economic region emphasizes the positive interaction between regionalism and globalization.

შინაარსი

1.	შესავალი	7
2.	ლიტერატურის მიმოხილვა	8
3.	საკვლევი კითხვა	11
4.	ნაშრომის მიზანი	12
5.	მეთოდოლოგია	13
6.	ტერმინთა განმარტება	15
7.	ASEAN-ი აზიის ეკონომიკურ კრიზისამდე	17
8.	აზიის ფინანსური კრიზისი - ASEAN-ის ეკონომიკური ინტეგრაციის და რეგიონის გლობალურ ტენდენციებთან დამაკავშირებელი მოვლენა	20
9.	ASEAN-ის ეკონომიკური ინტეგრაციისა და რეგიონის ეკონომიკის გლობალიზაციასთან დამაკავშირებელი ფორმატები და რეზოლუციები	23
9.1.	ASEAN+3 ფორმატი (APT)	23
9.2.	ASEAN-ის საზოგადოება	26
9.3.	ASEAN-ის ქარტია	27
10.	ASEAN-ის რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავებისა და რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დაკავშირების ხელშემწყობი ფაქტორები	29
10.1.	თავისუფალი ვაჭრობა (FTA)	29
10.2.	ASEAN-ის რეგიონული წარმოება და წარმოების გლობალიზაცია (ავტო-ინდუსტრია, მყარი დისკის წარმოება)	32
10.3.	პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ASEAN-ში და ASEAN-იდან	34
11.	შრომითი მიგრაცია, როგორც ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკურ გლობალიზაციას შორის ურთიერთმიმართების დადგენის ერთ-ერთი ინდიკატორი	36
12.	KOF გლობალიზაციის კოეფიციენტი	40
13.	ASEAN-ის მაგალითზე გამოკვეთილი ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის საერთო ნიშნები	42
14.	დასკვნა	45
	გამოყენებული ლიტერატურა	47

1. შესავალი

თანამედროვე კვლევით წრეებსა და საერთაშორისო საზოგადოებაში საერთაშორისო ტენდენციების - რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის შესახებ განსხვავებული მოსაზრება არსებობს. საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინის მკვლევრები გლობალიზაციას, რეგიონალიზმს და ამ ორ ტენდენციას შორის კავშირს სხვადასხვაგვარად ხსნიან. მართლაც, ერთი შეხედვით, გლობალიზაცია - ჰომოგენური სამყარო გამოიყურება ფრაგმენტაციისგან, რომელსაც რეგიონალიზმი წარმოქმნის. თუმცა, მეორე მხრივ, შესაძლოა რეგიონალიზმი გლობალიზაციის პროდუქტადც მივიჩნიოთ.

საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინის მკვლევართა შორის რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის გარშემო არსებულმა დისკუსიამ გამოიწვია ინტერესი, კვლევის შედეგად განსაზღვრულიყო ურთიერთმიმართება გლობალიზაციასა და რეგიონალიზმს შორის. გლობალიზაცია და რეგიონალიზმი ორივე ფართო და ვრცელი ტენდენციაა, რომლებიც საერთაშორისო სისტემაში სხვადასხვა ასპექტით გვხვდება. გლობალიზაცია, რომელიც მსოფლიო საზოგადოებას მრავალ სფეროში აერთიანებს და საერთო ღირებულებებსა და ნორმებს აწესებს, თავის მხრივ, რამდენიმე ფორმად, მათ შორის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ, კულტურულ, ეკოლოგიურ გლობალიზაციად იყოფა. (ზ. დავითაშვილი, 2003). რეგიონალიზმი კი, რომელიც ძირითადად ტერიტორიულ და ინსტიტუციონალიზებული რეგიონალიზმის სახით გვევლინება, ასევე დაკავშირებულია სოციალურ, ეკონომიკურ თუ პოლიტიკურ სფეროში სახელმწიფოების ერთიანი მიდგომების ჩამოყალიბებასთან და მათ შორის ინტეგრაციის გაღრმავების ზრდასთან. რეგიონალიზმი ჯოჯოხ ნაის მიხედვით, წარმოადგენს რეგიონის საფუძველზე საერთო ინტერესების მქონე სახელმწიფოებს შორის დაჯგუფებასა და ასოციაციების ფორმირებას.

კვლევა სწორედ ორ ტენდენციას შორის საერთაშორისო კვლევით წრეებში არსებული ლიტერატურის მიმოხილვით დაიწყო. გლობალიზაციისა და რეგიონალიზმის

ურთიერთმიმართების დადგენის პროცესში, კვლევის დროს დიდი როლი ჰქონდა ენდრიუ ვიატ-ვოლტერის ნაშრომს, რომელიც აზია-წყნარი ოკეანის გეოგრაფიულ არეალის სრულ მარცხზე საუბრობს ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და რეგიონის გლობალიზაციასთან დაკავშირების თვალსაზრისით. ე. ვიატ-ვოლტერის ნაშრომი 1995 წლით თარიღდება, კვლევის მიზნად კი დაისახა 1995 წლის შემდეგ აზია-წყნარი ოკეანის გეოგრაფიული არეალის ეკონომიკური რეგიონის - სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნების ასოციაციის (ASEAN) რეგიონილი ინტეგრაციის გაღრმავების შედეგებსა და ეკონომიკური რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირებას შორის კავშირის დადგენა.

ნაშრომში, ერთი მხრივ, წარმოდგენილი და შედარებულია ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის ასპექტები, მეორე მხრივ, ორ მსოფლიო ტენდენციას შორის შესაძლო კავშირის დასადგენად გამოყენებულია ASEAN-ში განვითარებული რეზოლუციები, ფორმატები და სტატისტიკური მონაცემები.

2. ლიტერატურის მიმოხილვა

რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის ურთიერთმიმართების შესახებ მრავალი, ხშირად ურთიერთსაწინააღმდეგო მოსაზრება არსებობს საერთაშორისო ურთიერთობების დისციპლინის ფარგლებში არსებულ აკადემიურ ლიტერატურაში.

მკვლევართა ნაწილი მიიჩნევს, რომ რეგიონალიზმი გლობალიზაციასთან არ არის თავსებადი, რადგან ის შესაძლოა ფრაგმენტაციის გამოხატულებად მივიჩნიოთ. სხვები კი ყურადღებას ამახვილებენ იმ ფაქტზე, რომ „ახალი რეგიონალიზმი“ ცივი ომის შემდგომი პერიოდის პროდუქტი და გლობალიზაციის ეპოქის შემოქმედებაა, შესაბამისად ამ ორ მოვლენას ერთი მონეტის ორ მხარედ აღიქვამენ.

საკმაოდ აქტუალური საკითხია, თუ როგორ აისახება რეგიონალიზმის ტენდენცია გლობალიზაციაზე და რა პერსპექტივებია მოსალოდნელი ამ კუთხით, რასთან

დაკავშირებითაც ხშირად სრულიად ურთიერთდაპირისპირებული მოსაზრებები არსებობს.

მკვლევართა შორის, რომლებიც ფიქრობენ რომ გლობალიზაცია და რეგიონალიზმი ურთიერთდაპირისპირებული ტენდენციები არიან, მოიაზრება - Nierop, W. Wohlforth, B. Buzan, B. Hettne.

Nierop--ის მოსაზრებით, რეგიონალიზმი შესაძლო საფრთხეს წარმოადგენს გლობალიზაციისათვის, რადგან რეგიონულმა ტენდენციებმა შეიძლება გამოიწვიოს საერთაშორისო სისტემის დანაწევრება და არა მისი უნიფიცირება, რეგიონალიზმის განვითარებამ შესაძლოა მიგვიყვანოს ორიდან ერთ-ერთ მიმართულებამდე: სემენტიაციამდე ან დიფერენციაციამდე (Nierop, 1994).

Wohlforth-ის აზრით, გლობალური უნიპოლარულობის ჩანაცვლება მრავალპოლარულობით მას შემდეგ მოხდა, რაც წარმოიშვა „რეგიონული უნიფიკაცია და ძლიერი რეგიონული ერთპოლუსიანი სისტემები“(Wohlforth, 1999,p.30). ბუზანის თანახმად, მსოფლიო სისტემის ტრანზიციის შედეგად წარმოიშვა რამდენიმე ძლიერი სახელმწიფო, რაც გულისხმობს უფრო მეტად რეგიონალიზებულ საერთაშორისო წესრიგს, რადგან ზესახელმწიფოების გაქრობამ ავტომატურად გამოიწვია რეგიონული ძლიერი სახელმწიფოების გავლენის ზრდა საკუთარ რეგიონებზე და მსოფლიო დაიყო ე.წ. „გავლენის სფეროებად“(Buzan, 2011, 16-17).

Hettne მიიჩნევს, რომ ორივე მათგანი - რეგიონალიზმი და გლობალიზაცია არის უფრო ფართო მოვლენის - გლობალური სტრუქტურის ცვლილების შედეგი. თანამედროვე მსოფლიო- უსაზღვრობო მსოფლიოა, სადაც თანდათანობით მნიშვნელობას კარგავს სახელმწიფოების საზღვრები, იცვლება შრომის დანაწილება, ფინანსური ტრანზაქციებისა და ვაჭრობის ხასიათი. რეგიონალიზმის, ისევე როგორც გლობალიზაციის შემთხვევაში, სწორედ აღნიშნული ტენდენციები არის ორივე მათგანის მთავარი მამოძრავებელი ძალა, თუმცა, რეგიონალიზმი და განსაკუთრებით ახალი

თაობის რეგიონალიზმი შეიძლება ითქვას, რომ მსოფლიო პოლიტიკის სცენაზე აბრუნებს ტერიტორიის ცნებას, რამდენადაც რეგიონის განსაზღვრაში უპირველეს ფაქტორს სწორედ კონკრეტული გეოგრაფიული სივრცე წარმოადგენს (Hettne, 1996).

ზემოთ ჩამოთვლილ მკვლევართა მოსაზრების საპირისპიროდ, Baylis, Smith and Owens (2005) მიიჩნევენ, რომ გლობალიზაცია და რეგიონალიზმი საერთო დენტენციებია, რამდენადაც ორივეს ახასიათებს სახელმწიფოს როლისა და მისი სუვერენიტეტის შესუსტება, ეკონომიკური ინტეგრაციის თვალსაზრისით კი საერთო ბაზრის, საბაჟო და მონეტარული კავშირების ჩამოყალიბება.

Gunter Brauch et al (2003) აღნიშნავს, რომ „გლობალიზაცია და რეგიონალიზმი ზრდის ინტეგრაციის ხარისხს პოლიტიკურ, უსაფრთხოების, კულტურისა და ეკონომიკის სფეროში. Telo-ს (2007) განმარტებით რეგიონალიზმი და გლობალიზაცია ერთი და იმავე ისტორიული პროცესის ორი სხვადასხვა კომპონენტია, სადაც ორივე ემსახურება ურთიერთდამოკიდებულების და თავისუფალი ვაჭრობის ზრდას.

ენდი ჰარელი აღნიშნავს, რომ „გლობალიზაცია მრავალი უნივერსალური პროცესის ერთობლივი მოქმედებაა, რომელიც ხელს უწყობს ქვეყნებსა და საზოგადოებებს შორის ურთიერთდამოკიდებულების ზრდას“, „გარდა ამისა, ჰარელი განმარტავს, რომ „რეგიონალიზმი გლობალიზაციის ურღვევი ნაწილია და არა საზიანო ფენომენი“ (Hurrell, 1995)

კველვის პროცესისთვის მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა Andrew Wyatt-Walter-ის სტატია (1995) „რეგიონალიზმი, გლობალიზაცია და მსოფლიო ეკონომიკური წესრიგი“. ავტორი აღნიშავს, რომ „რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის ტენდენცია უფრო სიმბიოზურია, ვიდრე საწინააღმდეგო“, ავტორის განმარტებით, „რეგიონალიზმი და გლობალიზაცია ხელს უწყობს სახელმწიფოცენტრული ეკონომიკის ჩანაცვლებას“.

3. საკვლევი კითხვა

ნაშრომის საკვლევი კითხვაა - რა ურთიერთკავშირია ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონალიზმის გაღრმავებასა და ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან რეგიონის დაკავშირებას შორის.

ნაშრომის ძირითადი საკვლევი კითხვა მოითხოვს მიმოიხილოს თუ რა ფაქტორებმა განაპირობა, ერთი მხრივ, ASEAN-ის წევრი სახელმწიფოების ეკონომიკური ინტეგრაციის გაღრმავება, მეორე მხრივ - რა ფაქტორებმა განაპირობა ASEAN-ის დაკავშირება მსოფლიო ეკონომიკასთან. აღნიშნულის საფუძველზე, ნაშრომის მიზანია საბოლოოდ შეაფასოს მსგავსია თუ არა ASEAN-ის რეგიონსშიგნით ეკონომიკური ინტეგრაციის გაღრმავებისა და ASEAN-ის მსოფლიო ეკონომიკასთან დაკავშირების ფაქტორები.

ნაშრომის ერთ-ერთ ძირითად მიზანს წარმოადგენს შეამოწმოს მოსაზრება, რომ რეგიონალიზმი არა გლობალიზაციის საწინააღმდეგო, არამედ მისი თანმხლები პროცესია. აღნიშნულის მოკვლევით, შემოწმებითა და დადასტურებით, დასკვნის საფუძველზე შესაძლებელია გაბათილდეს რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის ურთიერთსაპირისპირო ფენომენებად აღქმის მხარადაჭერი მკვლევრების მოსაზრება.

ნაშრომის ჰიპოთეზაა - ASEAN-ის რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავება ზრდის რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დაკავშირების ხარისხს.

დამოუკიდებელი ცვლადია - ASEAN-ის რეგიონული ეკონომიკის ინტეგრაციის ზრდა.

დამოკიდებული ცვლადი - ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონის დაკავშირება ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან.

საკვლევ პერიოდად ნაშრომში მოცემულია 2000-2015 წლებს შორის პერიოდი, საკვლევი პერიოდის ათვლის წერტილად ნაშრომში წარმოდგენილია აზიის ფინანსური კრიზისი (1997-1999).

4. ნაშრომის მიზანი

კვლევა საწყის ეტაპზე მიზნად ისახავს მიმოიხილოს გლობალიზაციისა და რეგიონალიზმის ურთიერთმიმართების შესახებ საერთაშორისო კვლევით წრეებში არსებული სამეცნიერო ნაშრომები და საერთაშორისო ურთიერთობის დისციპლინაში არსებული დისკუსიის საფუძველზე, კონკრეტული შემთხვევით/ქეისით (ASEAN-ის მაგალითზე) განსაზღვროს ვარაუდი მკვლევართა მოსაზრებების მართებულობის შესახებ.

კვლევის ძირითადი მიზანია, ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონის მაგალითზე განსაზღვროს თუ რა ურთიერთკავშირია ეკონომიკურ რეგიონალიზმსა და ეკონომიკურ გლობალიზაციას შორის. (ეკონომიკური რეგიონი შერჩეულია ენდრიუ ვიატ-ვოლტერის შეხედულების - ASEAN-ის როგორც კრიზისული, სუსტი რეგიონის წარმოჩენის - საფუძველზე, რათა ორ ტენდენციას, ეკონომიკურ რეგიონალიზმსა და ეკონომიკურ გლობალიზაციას შორის ურთიერთმიმართება განსაზღვრულიყო „პრობლემური“ რეგიონის მაგალითზე.) კვლევა მიზნად ისახავს, რომ კვლევის დასკვნის საფუძველზე გაზომოს მკვლევართა პირობითად დაყოფილი ორი ჯგუფის საკითხის მიმართ მართებულობა - ნაშრომის ლიტერატურის მიმოიხილვის ნაწილში მკვლევრები პირობითად დაყოფილია ორ ჯგუფად - 1) მკვლევრები, რომლებიც მხარს უჭერენ ურთიერთკავშირს გლობალიზაციასა და რეგიონალიზმს შორის, 2) მკვლევრები რომლებიც რეგიონალიზმს გლობალიზაციის საწინააღმდეგო ტენდენციად აღიქვამენ.

კვლევის მიზანია განიხილოს ASEAN-ის რეგიონსშიგნით ეკონომიკური ინტეგრაციისა და რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დამაკავშირებელი ფაქტორები, რის საფუძველზეც მოახდინოს ორ ტენდენციას შორის ურთიერთმიმართების დადგენა. კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის ურთიერთმიმართების დადგენა ნაშრომის ფარგლებში ხდება ASEAN-ის დადგენილებების, სტატისტიკური მონაცემებისა, ისევე, როგორც, ASEAN-ის რეგიონული და გლობალური შრომითი მიგრაციისა და წარმოების მაჩვენებლების

საფუძველზე.

ნაშრომის სამომავლო მიზანია, საკითხის გარშემო გაგრძელდეს კვლევა და შემდეგ ეტაპზე მოხდეს მიმდინარე კვლევის შედეგების სხვა ეკონომიკურ რეგიონის მოცემულობასთან შედარება, რის საფუძველზეც, შემდეგი კვლევის საფუძველზე მოხდება ჰიპოთეზის გამყარება ან შესუსტება.

5. მეთოდოლოგია

ნაშრომში გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის მეთოდი. ნაშრომი, ერთი მხრივ, წარმოადგენს ამხსნელი ქეისის შესწავლას (explanatory case study), რომელიც ცდილობს პასუხი გასცეს კითხვაზე: რა ფაქტორები განაპირობებს ASEAN-ის ეკონომიკური ინტეგრაციის გაღრმავებას და რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დაკავშირებას. თუმცა, მეორე მხრივ, ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია იმ ურთიერთკავშირისა, მიზეზ-შედეგობრივი მიმართების დადგენა, რომელიც ეკონომიკურ რეგიონალიზმსა და ეკონომიკურ გლობალიზაციას ახასიათებს.

კვლევა ეფუძნება მონაცემთა ანალიზს. მონაცემთა ანალიზი გამოყენებულია ASEAN-ის რეგიონული ინტეგრაციის და ეკონომიკური რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების ხარისხის დასადგენად.

კვლევაში განხილულია კვლევითი ორგანიზაციების მიერ მოპოვებული სტატისტიკური მონაცემები. ჰიპოთეზის მართებულობის დასადგენად, ნაშრომში შედარებულია რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის რამდენიმე კრიტერიუმის კოეფიციენტი. ნაშრომში წარმოდგენილია ASEAN-ის დადგენილებებით მიღებული გადაწყვეტილებები რეგიონული ინტეგრაციისა და გლობალურ მსოფლიოსთან დაკავშირების შესახებ, რითაც კვლევის გარკვეული ეტაპი ეფუძნება კონტენტ-ანალიზს.

ზემოთ ჩამოთვლილი მეთოდოლოგიის გარდა, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ კვლევის

მეთოდი სფეციფიკურია კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე. საწყის ეტაპზე, მოხდა კვლევის ათვლის წერტილის განსაზღვრა, რა პროცესშიც შეირჩა აზიის ფინანსური კრიზისი. კვლევისთვის მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა ენდრიუ ვიატ-ვოლტერის მიერ ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის შეფასების კრიტერიუმების მიხედვით მსოფლიოს სამ ნაწილად დაყოფა. (ავტორი აღნიშნავს, რომ დასავლეთ ნახევარსფეროს და ევროპის გეოგრაფიულმა არეალმა წარმატებით გაართვეს თავი ეკონომიკური რეგიონალიზაციის პროცესს. დასავლეთ ნახევარსფეროში აღნიშნულს ხელი შეუწყო აშშ-ის დამოკიდებულების ცვლილებამ რეგიონალიზმის მიმართ (დიდი წვლილი აქვს GATT-ის გავლენას). აშშ-ის დამოკიდებულების ცვლილება ეკონომიკური კოოპერაციისკენ გამოიკვეთა მექსიკის კრიზისის (სესხების კრიზისის) დროსაც. რაც შეეხება ევროპას, ავტორის აზრით, ეს გეოგრაფიული არეალი წარმოადგენს ეკონომიკური რეგიონალიზმის საუკეთესო მაგალითს 1950-1960 წლებში.) ავტორის აზრით, აზია-წყნარი ოკეანის გეოგრაფიული არეალი ეკონომიკური რეგიონალიზმის თვალსაზრისით, ისევე, როგორც გეოგრაფიული რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების თვალსაზრისით, სრულ მარცხს განიცდის.

კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, საინტერესო აღმოჩნდა ორი ტენდენციის, ეკონომიკური გლობალიზაციისა და ეკონომიკური რეგიონალიზმის ურთიერთმიმართების „კრიზისულ ეკონომიკურ რეგიონზე“ გამოცდა და განსაზღვრა. „ეკონომიკურმა რეგიონმა ვერ გაამართლა“ (ვიატ-ვოლტერი) – თუმცა, კვლევისთვის საინტერესო აღმოჩნდა, როგორ განვითარდა მოვლენები „კრიზისულ რეგიონში“ და განვითარებული მოვლენების პარალელურად, რეგიონში ეკონომიკური ინტეგრაციის გაღრმავებას თუ ჰქონდა რაიმე კავშირი ASEAN-ის გლობალური ეკონომიკის ტენდენციებთან დაკავშირებასთან. ავტორის ნაშრომი 1995 წლით თარიღდება. სწორედ ამიტომ, კვლევის მიზნად დასახულია ASEAN-ის ეკონომიკური ინტეგრაციის გაღრმავების პროცესისა და ეკონომიკური რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების შეფასება 1995 წლის შემდეგ.

ჰიპოთეზის გასამყარებლად ნაშრომში, ასევე, განხილულია რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციისთვის დამახასიათებელი საერთო ნიშნები - შრომის მიგრაცია და

ერთიანი წარმოება. აღნიშნულის საფუძველზე, ერთი მხრივ, განისაზღვრება რეგიონსშიგნით შრომითი მიგრაციის მაჩვენებელი, რომელიც შედარებულია ASEAN-ის რეგიონიდან მსოფლიოში შრომითი მიგრაციის მაჩვენებელთან (ხალხის თავისუფალი მიმოსვლა, შრომითი მიგრაცია დამახასიათებელია როგორც ეკონომიკური რეგიონისთვის, ასევე გლობალიზაციისთვის) თუ რეგიონსშიგნით და მსოფიოს მასშტაბით შრომითი მიგრაციის ინდექსი პარალელურად იზრდება, შესაძლებლობა გვაქვს, ვთქვათ, რომ ურთიერთმიმართება ორ ტენდენციას შორის აღნიშნული ასპექტით დადებითია. მეორე მხრივ, ნაშრომში განხილულია ASEAN-ის რეგიონული და გლობალური წარმოება, (წარმოების დანაწილება დამახასიათებელია როგორც რეგიონალიზმისთვის, ასევე გლობალიზაციისთვის, წარმოების რეგიონალიზაციასა და გლობალიზაციას ხელს უწყობს თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმება, ერთიანი ბაზარი და სხვ.) რის საფუძველზეც, ასევე, განისაზღვრება ASEAN-ის რეგიონალიზმის გაღრმავებისა და გლობალურ ეკონომიკაში ინტეგრაციის ურთიერთკავშირი.

6. ტერმინთა განმარტება

რეგიონი - რეგიონის განმარტება საერთაშორისო ურთიერთობის ბევრი მკვლევრისათვის, შეიძლება ითქვას, რომ ნამდვილ გამოწვევად იქცა. ერთი მხრივ ეს გეოგრაფიული ტერმინია, რომელიც სახელმწიფოთა ჯგუფის სივრცით ურთიერთმიმართებას გამოხატავს. მეორე მხრივ კი, მკვლევართა ნაწილი მიიჩნევს, რომ რეგიონი გულისხმობს გარკვეული დონის სოციალურ, პოლიტიკურ, კულტურულ და ეკონომიკურ ჰომოგენურობას. რეგიონის კონცეფციაზე საუბრისას მიზანშეწონილია ბარი ბუზანისა და ოლე ვეივერის მოსაზრების მოხსენიება. მათ მიაჩნიათ, რომ რეგიონის ჩამოყალიბებაში იდეებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს და რეგიონი „სოციალურად არის კონსტრუირებული“ (Buzan & Waever, 2003, p.48). ასევე, გასათვალისწინებელია კაზენსტეინის მოსაზრება, რომელიც ბევრი მკვლევარის მსგავსად, ხაზს უსვამს რეგიონის განსაზღვრებაში პოლიტიკური სფეროს მნიშვნელობას. მისი აზრით რეგიონს პოლიტიკური პრაქტიკის განსაკუთრებული ინსტიტუციონალიზებული ფორმა ახასიათებს (Katzenstein 2005, 12). თითქმის ყველა

ავტორი ყურადღებას ამახვილებს რეგიონის ერთიანობის აღქმის მნიშვნელობაზე როგორც მის შიგნით ასევე გარე აქტორების მიერ. მეორე აუცილებელი მახასიათებელი კი რეგიონის სახელმწიფოებს შორის ურთიერთდამოკიდებულების და ინტენსიური კავშირების არსებობაა. (Nye, 1968, 14) ნაშრომში რეგიონად წარმოდგენილია ეკონომიკურ მიზნებზე დაფუძნებული სახელმწიფოთა ერთობლიობა.

რეგიონალიზმი - ნაშრომში რეგიონალიზმის განსაზღვრების კრიტერიუმად აღებულია თანამედროვე რეგიონალიზმი („ახალი რეგიონალიზმი“), რაც ინსტიტუციონალიზებული რეგიონალიზმთან გაიგივებული ტენდენციაა. ახალი რეგიონალიზმი ვითარდება რეგიონს შიგნით, თავად რეგიონის სუბიექტებს შორის არსებული ინიციატივების საფუძველზე. Bjorn Hettne (1999) თავის წიგნში „გლობალიზაცია და ახალი რეგიონალიზმი: მეორე დიდი ტრანსფორმაცია“, რეგიონალიზმს მრავალმხრივი ინტიტუციური ფორმით ჩართულ პროცესად განსაზღვრავს, სადაც მოქმედებენ, როგორც სახელმწიფოები, ასევე საბაზრო ეკონომიკა და სამოქალაქო საზოგადოება. ახალი რეგიონალიზმისთვის დამახასიათებელია მრავალმხრივი მიზნები, როგორცაა ეკონომიკის, პოლიტიკის, უსაფრთხოებისა და კულტურის დარგში სხვადასხვა ამოცანის დასახვა და მიზნის ერთობლივი ძალებით მიღწევა.

ეკონომიკური რეგიონალიზმი - ინსტიტუციონალიზებული მოწყობა, რომელიც ხელს უწყობს რეგიონს შიგნით საქონლისა და მომსახურების თავისუფალ მიმოსვლას და კოორდინაციას უწყევს იმავე გეოგრაფიულ არეალში ქვეყნების ეკონომიკურ პოლიტიკას. ეკონომიკური რეგიონალიზმი მოიცავს თავისუფალ სავაჭრო სივრცეს, ერთან ბაზარს, საერთო წარმოებას, საბაჟო კავშირებს, საქონლის, მომსახურების, კაპიტალისა და ხალხის თავისუფალ მიმოსვლას.

გლობალიზაცია - პროცესი, როდესაც ქვეყნები არიან ერთმანეთზე მჭიდროდ ურთიერთდამოკიდებულნი, რომელიც ხდება საქონლის (ვაჭრობა), პირადპირი უცხოური ინვესტიციების, ფულის (ფინანსები) და ხალხის (მიგრაცია) მზარდი მიმოსვლით. გლობალიზაცია არ არის ახალი ტენდენცია, თუმცა ბოლო ათწლეულების

განმავლობაში შეიცვალა გლობალიზაციის სიჩქარე, სიღრმე და მასშტაბი. დღეს გლობალური ეკონომიკის ტენდენციებზე დიდ გავლენას ახდენს საერთაშორისო ინსტიტუტები, როგორცაა, მაგალითად საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტი (IFI) და მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია (WTO). გლობალიზაციით გამოიხატება პროცესი, რომლითაც სხვადასხვა ეკონომიკები და საზოგადოებები ხდებიან მჭიდროდ ერთმანეთთან ინტეგრირებულნი (Nilson, 2010).

ეკონომიკური გლობალიზაცია - ტერმინით მოიაზრება მსოფლიო აქტორების (სახელმწიფოების, საზოგადოების) ინტეგრაციის მზარდი პროცესი. ნაშრომში გლობალიზაცია წარმოდგენილია ეკონომიკური ინტეგრაციის პროცესად, რომელიც ხელს უწყობს გლობალური ეკონომიკის ჩამოყალიბებას და საერთო ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმულირებას. Todaro და Smith (2006) განმარტავენ, რომ გლობალიზაციის ეკონომიკური დეფინიციას, როგორც სახელმწიფოების მზარდი ღიაობა საერთაშორისო ვაჭრობის, ფულადი რესურსების საერთაშორისო გადინებისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მიმართ. Dreher (2006) გლობალიზაციის ეკონომიკურ ასპექტად განიხილავს საქონლისა და მომსახურების ბაზრის, ფინანსური სისტემებისა და მრეწველობის მზარდ ინტერნაციონალიზაციას.

7. ASEAN-ი აზიის ეკონომიკურ კრიზისამდე

კვლევის დაწყებამდე მნიშვნელოვანია მიმოვიხილოთ ASEAN-ის ეკონომიკური რეგონის ისტორიული წარსული და ის შესაძლო გარემოება, რომელიც ენდრიუ ვიატ-ვოლტერს შესაძლებლობას აძლევს ASEAN-ის მარცხზე ისაუბროს.

სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნების ასოციაცია (ASEAN) აზია-წყნარი ოკეანის გეოგრაფიული არეალის პირველი ინსტიტუციონალიზებული რეგიონია, რომელიც 1967 წლის 8 აგვისტოს ბანკოგში შეიქმნა. ASEAN-ის შექმნის იდეა ჩისახა, როდესაც თავდაპირველად ხუთმა სახელმწიფომ - ინდონეზიამ, მალაიზიამ, ფილიპინებმა, სინგაპურმა და ტაილანდმა თანხმობა განაცხადეს ერთიანი რეგიონის შექმნაზე.

მოგვიანებით ასოციაციას შეუერთდნენ ბრუნეი (1994), ვიეტნამი (1995), ლაოსი (1997), მიანმარი (1997) და კამბოჯა (1993).

ASEAN-ის წევრი სახელმწიფოების დეკლარაციით გაცხადებულ მიზანს წარმოადგენდა 1) ეკონომიკური ზრდა, სოციალური პროგრესი და კულტურული განვითარება რეგიონში და 2) ეკონომიკურ რეგიონში მშვიდობისა და სტაბილურობის ხელშეწყობა. ასევე, ASEAN-ის შექმნის ერთ-ერთ არაოფიციალურ, მაგრამ ძირითად მიზნად სახელდება წევრ სახელმწიფოებს შორის თანამშრომლობის საფუძველზე გეოპოლიტიკური დამაბულობის შემსუბუქება სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში. (ბანკოგის დეკლარაცია, 1967)

აღსანიშნავია, რომ ASEAN-ი წინ უსწრებდა ეკონომიკური ინტეგრაციის შესახებ ბევრ მსოფლიო ინიციატივას, მათ შორის, 1992 წელს შეიქმნა ASEAN-ის თავისუფალი ვაჭრობის ზონა, რომელიც მიზნად ისახავდა ვაჭრობისა და ინვესტიციებისთვის ბარიერების მოხსნას, საბოლოოდ კი - შიდა რეგიონული ბაზრის ინტეგრაციას, მეტი უცხოური ინვესტიციის მოზიდვას და მეტი ექსპორტის გენერირებას.

ASEAN-ის თავისუფალი სავაჭრო სივრცის (ASEAN FREE TRADE AREA (AFTA)) შესახებ შეთანხმება მიზნად ისახავდა ASEAN-ის წევრ სახელმწიფოებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას მრეწველობის, მინერალებისა და ენერგორესურსების დარგში, ისევე, როგორც საერთო პოლიტიკის დანერგვას ფინანსებსა და საბანკო, ტრანსპორტირებისა და კომუნიკაციების სფეროში. თუმცა, მნიშვნელოვანი სიახლე, რაც თან ახლდა AFTA-ს იყო ASEAN-ის წევრ სახელმწიფოებს შორის ტარიფების შემცირება, რომლის რეგულირება უნდა მომხდარიყო CEPT-ის - საერთო ეფექტური შეღავათიანი ტარიფის ჩარჩოში. CEPT-ი ძირითადად მიზნად ისახავდა კვოტების შემცირებას და სამომავლოდ მათ სრულ გაუქმებას.

შეგვიძლია, ვთქვათ, რომ ეს იყო პირველი ნაბიჯი ASEAN-ის მიერ, როდესაც მან ფეხი აუწყო გლობალურ ტენდენციას. სწორედ 1991 წელს ტარიფებისა და ვაჭრობის

გენერალური შეთანხმების ეგიდით ჩატარებულ ურუგვაის რაუნდზე მსოფლიოს წამყვანი ეკონომიკები შეთანხმდნენ ვაჭრობის ახალ სფეროებში, როგორცაა სოფლის მეურნეობა, ტექსტილის მრეწველობა ლიბერალიზაციზე და ვაჭრობის გაღრმავებაზე ახალ დარგებში - მომსახურება, ინტელექტუალური საკუთრება და საინვესტიციო პოლიტიკა. სწორედ ამ პერიოდში მოხდა ევროპული საერთო ბაზრის გამოჩენა, აშშ-კანადს თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმება და NAFTA (1994)¹, რომლის პარალელურად აზია-წყნარი ოკეანის გეოგრაფიულ არეალში ნამდვილად ხდებოდა ინსტიტუციონალიზებული რეგიონის - ASEAN-ის მიერ გლობალური ტენდენციების გათავისება.

ASEAN-ში მიღებული ინიციატივების მიუხედავად, ეკონომიკურ რეგიონში რეგიონული ინტეგრაცია და თანამშრომლობა არ იყო მაღალ დონეზე განვითარებული, რაც ერთი მხრივ აიხსნება ქვეყნებს შორის ეკონომიკურ განვითარებას შორის დიდი სხვაობით, პოლიტიკური ნების ნაკლებობით და ეკონომიკური თანამშრომლობის და პოლიტიკური ინტეგრაციის სფეროში ისტორიული წარსულის არქონით. გასათვალისწინებელი ფაქტია, რომ ASEAN-ის შექმნის შემდეგ რეგიონი მოცული იყო პოლიტიკური ქაოსითა და ქვეყნებს შორის არასტაბილური ურთიერთობებით, რაც თავისთავად გავლენას ახდენდა ეკონომიკური რეგიონის ინტეგრაციის დონის განსაზღვრაზე.

ენდრიუ ვიატ ვოლტერის მითითება ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონის სრული მარცხის შესახებ კი შეგვიძლია, რამდენიმე ფაქტორით ავხსნათ. სწორედ იმ დროს, როდესაც ASEAN-ი ჩამოყალიბებისა და მიზნების დასახვის პროცესში იყო, საერთაშორისო სისტემაში ცივი ომი მიმდინარეობდა და ინტერესებიც ბიპოლარული მსოფლიოს შესაბამისად იყო გადანაწილებული. მნიშვნელოვანია აშშ-ის ჰეგემონური მიზნები აზია-წყნარი ოკეანის გეოგრაფიულ არეალში, მათ შორის ASEAN-ის ეკონომიკურ რეგიონში. ამერიკის შეერთებული შტატების ინტერესებისთვის

¹ ჩრდილოეთ ამერიკის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმება, რომელმაც ხელი შეუწყო სავაჭრო ტარიფების უმეტესობის (სოფლის მეურნეობის, ტექსტილის, ავტომობილების დარგში) გაუქმებას მექსიკის, კანადისა და ამერიკის შეერთებული შტატებს შორის. ძალაში შევიდა 1994 წლის 1-ლ იანვარს.

მიუღებელი იყო აზიაში ძლიერი ეკონომიკური სუბიექტის არსებობა.

საერთაშორისო სისტემის, გარეგანი მიზეზების გარდა, შეგვიძლია ვისაუბროთ ASEAN-ში არსებულ სისუსტეებზეც, მათ შორის, შეიძლება ითქვას, რომ ASEAN-ის ეკონომიკა მოკლებული იყო ლიბერალიზაციის ნიშნებს, რეგიონი ხასიათდებოდა ჩაკეტილი ეკონომიკით. ASEAN-ის მარცხის კიდევ ერთი მიზეზი ეკონომიკური რეგიონის სავაჭრო პოლიტიკის გაუმართაობაა. მაღალი სატარიფო ბარიერები და შეზღუდული ვაჭრობა ხელს უშლიდა როგორც რეგიონის წევრ სახელმწიფოებს შორის ვაჭრობის ზრდას და ერთიანი ბაზრის შექმნას, ასევე რეგიონული ინტეგრაციის ზრდას.

ცივი ომის პერიოდის დასრულების შემდეგ, ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონი, ისევე როგორც დანარჩენი მსოფლიო ტრანზიციის პერიოდში აღმოჩნდა. ახალი გამოწვევები, რომელიც პირველ რიგში ASEAN-ისთვის აზიის ფინანსური კრიზისით გამოიხატა, აღნიშნული ეკონომიკური რეგიონისთვისაც არ იყო უცხო. გამოწვევების პარალელურად, ASEAN-ის რიგი დეკლარაციები და დადგენილებები მოწმობს რომ რეგიონი ფორმალურად თუ რეალურად, ნადვილად ცდილობდა გლობალური ტენდენციების გათავისებას. აღნიშნულისთვის კი მას პირველ რიგში საერთაშორისო სისტემაში შემდგარ ეკონომიკურ რეგიონად დამკვიდრება სჭირდებოდა.

8. აზიის ფინანსური კრიზისი - ASEAN-ის ეკონომიკური ინტეგრაციის და რეგიონის გლობალურ ტენდენციებთან დამაკავშირებელი მოვლენა

აზიის ფინანსურ კრიზისამდე (1997-1998) ASEAN-ში რეგიონული ეკონომიკური თანამშრომლობა არ იყო მაღალ დონეზე განვითარებული, რაზეც ენდრიუ ვიატ-ვოლტერი 1995 წელს დაწერილ ნაშრომშიც უსვამს ხაზს. წევრ სახელმწიფოებს შორის ინტეგრაციის დაბალი მაჩვენებელი ერთი მხრივ, შესაძლოა ავსხნათ პოლიტიკური ნების ნაკლებობით, მეორე მხრივ, ეკონომიკური თანამშრომლობის და პოლიტიკური ინტეგრაციის სფეროში ისტორიული წარსულის არქონით. შეიძლება ითქვას, რომ აზიის

ფინანსური კრიზისი იყო გარდამტეხი წერტილი, რომელმაც ბიძგი მისცა რეგიონში ეკონომიკის ლიბერალიზაციას და წევრს სახელმწიფოებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას, რათა მომხდარიყო კრიზისის გადაჭრა და ეკონომიკის სტაბილიზაცია. (Wyatt-Waletz, 1995)

აზიის ფინანსურმა კრიზისმა, ერთი მხრივ, შეაჩერა რეგიონის ეკონომიკური ინტეგრაცია. რამდენადაც კრიზისის ძირითადი გამომწვევი მიზეზი რეგიონის ქვეყნების ვალუტებისა და ფასიანი ქაღალდების გაუფასურება იყო, ASEAN-ის წევრი სახელმწიფოები კრიზისის საწყის ეტაპზე კიდევ უფრო დაშორდნენ ერთმანეთს. ASEAN-ის ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტის ინდექსი 1997 წელს 9.2 მილიარდი დოლარით, ხოლო 1998 წელს - 218.2 მილიარდი დოლარით დაეცა. სავალუტო ბაზრები მნიშვნელოვნად შემცირდა და რეგიონის მოსახელობის უმეტესობა სიღარიბის ზღვარს მიღმა აღმოჩნდა. შიძლება ითქვას, რომ დაღი დაესვა ASEAN-ის ეკონომიკური გლობალიზაციის ტენდენციებთან დაკავშირებასაც. (Chowdhry, 2000)

მეორე მხრივ, აზიის ფინანსურ კრიზისის დროს მონეტარული ფონდის ფინანსურმა დახმარებამ და ინვესტიციამ ხელი შეუწყო ქვეყნებს შორის მჭიდრო ეკონომიკურ დაკავშირებას. საერთაშორისო მონეტარული ფონდის რეგულაციებმა ASEAN-ის მიმართ - სახელმწიფო ხარჯების ოპტიმიზაცია, კერძო სექტორის პრივატიზაცია, მცოცავ სავალუტო კურსზე გადასვლა - რეგიონში ეკონომიკის ლიბერალიზაციის ნიშნები შეიტანა და ეკონომიკური რეგიონი გლობალური ეკონომიკის ტენდენციებთან დააკავშირა. (IMF, 1999)

კრიზისის დადებით მხარეებ შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნოვაცია იყო საქმიანი ურთიერთობების წერილობით კონტრაქტებზე დაფუძნება. თუ, აზიის გეოგრაფიულ არეალში, მათ შორის ASEAN-ის წევრ სახელმწიფოების კერძო სექტორში მიღებული იყო ნათესაურ კავშირებზე დაფუძნებული შეთანხმებები, კრიზისის ფონზე შეიქმნა კონკურენტული გარემო-პირობები.

აზიის ფინანსური კრიზისის დროს მიღებული რეგულაცია კერძო სექტორების შესახებ, ასევე, წარმოადგენს დადებით ფაქტორს ASEAN-ის მომავალი ეკონომიკური ინტეგრაციისა და გლობალიზაციისთვის. პრივატიზაცია და კერძო საკუთრებაზე სახელმწიფოს კონტროლის მოშლა დიდი ნაბიჯია გლობალიზაციის ტენდენციებისკენ, რამადაც კერძო საკუთრების ხელშეწყობა პირდაპირპროპორციულად უკავშირდება სამრეწველო, სავაჭრო და სხვა ეკონომიკური აქტივობების თავისუფალ გადინებას საზღვრებს გარეთ.

საბოლოო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ აზიის ფინანსური კრიზისი, მათ შორის ფართოდ გავრცელებული კრიზისი ASEAN-ის წევრ სახელმწიფოებში, დაძლეული იქნა საერთაშორისო მონეტარული ფონდის ინვესტიციის შედეგად. სწორედ საერთაშორისო მონეტარლმა ფონდმა უზრუნველყო სესხის იმ საჭირო რაოდენობით გაცემა, რაც ხელს შეუწყობდა აზიის ეკონომიკური მდგომარეობის სტაბილიზაციას. მნიშვნელოვანია, რომ სესხის სანაცვლოდ, საერთაშორისო მონეტარულმა ფონდმა, აზიის გეოგრაფიულ არეალში ASEAN-ის წევრი სახელმწიფოების ჩათვლით, მოითხოვა მკაცრად დაეცვა ეკონომიკური პოლიტიკის პირობები. ეს პირობები მოიცავდა მაღალ გადასახადებს, სახელმწიფო ხარჯების შემცირებას, სახელმწიფოს საკუთრებაი არსებული ბიზნესის პრივატიზებას და მაღალ საპროცენტო განაკვეთების დაწესებას შექმნილი ეკონომიკური მდგომარეობის დასაძლევად.

1999 წლისთვის, ASEAN-მა აჩვენა მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებლის ზრდა. თავდაპირველი ეკონომიური ქაოსი, რომელშიც რეგიონის წევრ სახელმწიფოებისთვის შეუძლებელი იყო საფონდო ბირჟების ნორმირება, ეკონომიკის სტაბილიზაციით შეიცვალა. აზიის გეოგრაფიულ არეალში მიმდინარე ფინანსური კრიზისის დარეგულირება კი საერთაშორისო აქტორების, ძირითადად საერთაშორისო მონეტარლი ფონდის მიერ იყო მოწოდებული და ინიცირებული. საერთაშორისო მონეტარული ფონდის ფინანსურმა დახმარებამ, ეკონომიკური კრიზისის დაძლევა ASEAN-ს კვლავ მისცა შესაძლებლობა გამხდარიყო ინვესტიციებისთვის სასურველი დანიშნულების ადგილი.

ზემოთ აღნიშნულის საფუძველზე, ASEAN-ის ტრანზიციის პერიოდში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მოვლენა სწორედ აზიის ფინანსური კრიზისია. თუმცა, კრიზისულმა ვითარებამ ASEAN-ისთვის დადებითი შედეგები მოიტანა, როგორც რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავების, ასევე ეკონომიკური რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების თვალსაზრისით. აზიის ფინანსური კრიზისის შემდეგ გაღრმავდა წევრ სახელმწიფოებს შორის თავისუფალი ვაჭრობა, გაიზარდა შეთანხმებები საქონლისა და მომსახურების თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ, საბოლოოდ კი, კრიზისის დამლევით, რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავებით და მონეტარული ფონდის ჩართულობით რეგიონი გლობალურ ეკონომიკას დაუკავშირდა.

9. ASEAN-ის ეკონომიკური ინტეგრაციისა და რეგიონის ეკონომიკის გლობალიზაციასთან დამაკავშირებელი ფორმატები და რეზოლუციები

კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია სამხრეთ-აზიის სახელმწიფოების ასოციაციის მიერ ეკონომიკურ ინტეგრაციასთან და რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დაკავშირებული ფორმატებისა და მიღებული დადგენილებების განხილვა. ASEAN-ის დეკლარაციების თავები/მუხლები ძირითადად ეკონომიკურ, სოციალურ და პოლიტიკურ ნაწილებად იყოფა, თუმცა, კვლევის შესაბამისად, ნაშრომში ყურადღება გამახვილებულია იმ დოკუმენტებზე, რომლებიც აქცენტს აკეთებენ რეგიონის ეკონომიკურ ინტეგრაციასა და გლობალურ ეკონომიკაზე.

9.1. ASEAN+3 ფორმატი (APT)

ASEAN-ის წევრებს (ბრუნეი, კამბოჯა, ინდონეზია, ლაოსი, მიანმარი, ფილიპინები, სინგაპური, ტაილანდი, ვიეტნამი, მალაიზია) და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას, კორეის რესპუბლიკასა და იაპონიას შორის თანამშრომლობა 1997 წელს დაიწყო, თუმცა, ურთიერთობისა და კავშირების ინსტიტუციონალიზაცია ASEAN+3 ფორმატით 1999

წელს მოხდა. ASEAN+3 ფორმატის წევრი სახელმწიფოების ლიდერებმა აღმოსავლეთ აზიის თანამშრომლობის ერთობლივი დადგენილება გამოსცეს. დადგენილებაში მოცემულია ჩანაწერი, რომ თანამშრომლობის მიზანია გლობალიზაციის ერაში გაზარდოს რეგიონული ურთიერთდამოკიდებულება. ASEAN+3 ფორმატის წევრი ქვეყნები დადგენილებით თანხმდებიან, რომ ისინი ხელს უწყობენ კოლექტიური ძალისხმევის გაღრმავებას, რათა წინ წამოწიოს საერთო ხედვები, მეგობრული ურთიერთობები, ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, მშვიდობა და სტაბილურობა. ქვეყნები დადგენილების საფუძველზე შეთანხმდნენ, გააძლიერონ თანამშრომლობა ვაჭრობის, ინვესტიციის, ტექნოლოგიის ტრანსფერის, ინდუსტრიული მრეწველობის სფეროში. (ASEAN-ის კუალა ლამპურის დეკლარაცია, 2000)

მნიშვნელოვანია ASEAN+3 ფორმატით მიღებული გადაწყვეტილება, რომელიც კერძო სექტორის უფლებებს ადგენს. ASEAN+3-ის დადგენილებით შესაძლებელი ხდება კერძო სექტორს რეგიონის წევრი სახელმწიფოების ეკონომიკური თანამშრომლების აქტივობებში ინტეგრაცია. აღნიშნულის სასარგებლოდ შეხვედრის დროს ფორმატის წევრმა სახელმწიფოებმა მიიღეს რეზოლუცია შეექმნათ აღმოსავლეთ აზიის ბიზნეს საბჭო, რომლის საშუალებითაც ხელს შეუწყობდნენ კერძო სექტორის რეგიონულ ინდუსტრიულ სფეროში ჩართვას. (Stubbs, 2002)

ASEAN-ის წევრი სახელმწიფოები ჩინეთთან, იაპონიასთან და კორეის რესპუბლიკასთან ერთად შეთანხმდნენ ეწარმოებინათ რეგიონის კაპიტალის გადინების მონიტორინგი, გაეძლიერებინათ საბანკო და საფინანსო სისტემა და შეემუშავებინათ საერთაშორისო ფინანსურ საკითხებთან დაკავშირებული საერთო ხედვა.

ASEAN+3 ფორმატით ASEAN-მა ფინანსურ და მონეტარულ სფეროში თანამშრომლობით დიდ შედეგებს მიაღწია. 2000 წლის Chiang Mai შეხვედრაზე წევრი სახელმწიფოები შეთანხმდნენ, რომ შეექმნათ კონვერტირებადი ვალუტის საერთო ფონდი, როგორც რეგიონული თანამშრომლობის ძირითადი მექანიზმი. ინიციატივის ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენდა აზიის ფინანსური კრიზისის შემდეგი პრობლემების მართვა და

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ინვესტიციის ხელშეწყობა. (Chiang Mai დეკლარაცია, 2003)

მნიშვნელოვანია ASEAN+3-ის 2003 წლის აზიის შემაკავშირებელი ბაზრის ინიციატივა (ASEAN Bond Markets Initiative). ინიციატივა მიზნად ისახავდა ეფექტიანი ლიკვიდური ბაზრის განვითარებას, სადაც ყიდვა-გაყიდვა ყოველგვარი შეზღუდვების გარეშე მოხდებოდა. ინიციატივის განხორციელების საფუძველზე ასევე უნდა მომხდარიყო რეგიონის ფინანსური პრობლემებით გამოწვეული ზარალის შემცირება. აზიის შემაკავშირებელი ბაზრების ინიციატივას ხელი უნდა შეეწყოს ფართო სპექტრის მიმწოდებლებისთვის ჰქონოდათ ბაზარზე წვდომას, რათა მათ გაემდიერებინათ საბაზრო ინფრასტრუქტურა და მომხდარიყო საერთო ბაზრის წახალისება. (Asian Development Bank, 2017)

ASEAN+3 ფორმატით ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების ერთ-ერთი ნიშანია ევროკავშირთან გაღრმავებული დიალოგი და ASEM ფორმატის შექმნა. ASEM-ის ფორმატით კავშირი დამყარდა ევროკავშირისა და ASEAN+3 25 ქვეყანას შორის. ASEM-ის ფარგლებში ეკონომიკურ რეგიონებს შორის თანამშრომლობის ძირითადი სფერო ეკონომიკურ-ფინანსური ხასითის იყო, თუმცა, ამავე დროს მოიცავდა პოლიტიკურ საკითხებზე დიალოგსა და სხვა დარგებში კოოპერაციას. (თანამშრომლობის სფეროები დაყოფილია სამ მიმართლებად - პოლიტიკური, ეკონომიკური, თანამშრომლობის სხვა დარგები). თანამშრომლობის დაწყებიდან 8 წლის განმავლობაში ევროკავშირსა და ASEAN+3-ს შორის 250 აქტივობა განხორციელდა. (Eurostat, 2017)

ვაჭრობის გლობალიზაციის ტენდენციების კვალდაკვალ, აქტუალური გახდა სავაჭრო ურთიერთობების გაფორმება არა მხოლოდ ეკონომიკური რეგიონების წევრებს, არამედ თავად ეკონომიკურ რეგიონებს შორის. ევროკავშირთან პარტნიორობის შესახებ ინიციატივა, მეორე მხრივ, ხაზს უსვამდა ASEAN-ის წევრ სახელმწიფოებს შორის მზარდი რეგიონული ინტეგრაციის მნიშვნელობასაც. გარდა ამისა, სწორედ ASEAN-ის

წვერი სახელმწიფოები გახდნენ მსოფლიოს მეორედისთვის მაღალტექნოლოგიური პროდუქციის ექსპორტით მიმწოდებელნი. ASEAN-ის ქვეყნებზე 2000 წლიდან ასევე მოდის ტექსტილისა და ქსოვილის მსოფლიო ექსპორტის ორი-მეხუთედი. (Hansenova, 2006) ASEAN-ს 2001 წლისთვის ევროკავშირში 70.8 მილიარდი ევროს ექსპორტი გაჰქონდა, ხოლო, 43.8 მილიარდი ევროს ექსპორტო შემოჰქონდა. (EUROSTAT, 2004)

აღსანიშნავია ASEAN+3 ფორმატით ჩინეთის როლი ASEAN-ის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირებისა და რეგიონში გლობალური ტენდენციების შეტანის თვალსაზრისით. აღმოსავლეთ აზიის სწრაფად მზარდმა ეკონომიკამ - ჩინეთმა დადებითი ნიშნები შეიტანა, როგორც აზიის ქვეყნების ეკონომიკურ განვითარებაში, ასევე რეგიონის სტაბილურობის თვალსაზრისით. (Jing-dong Yaun, 2006)

9.2. ASEAN-ის საზოგადოება

ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონალიზაციის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი იყო 2003 წლის ASEAN-ის საზოგადოების (ASEAN Community) ფორმირების შესახებ გადაწყვეტილება. სწორედ 2003 წელს, რეგიონის წევრმა სახელმწიფოებმა მხარი დაუჭირეს რეგიონსშიგნით ინტეგრაციის თავისუფალი ვაჭრობის გზით გაღრმავებას და მეორე მხრივ, მსოფლიოში ინვესტიციების თავისუფალ მიმოსვლას - „სტაბილური, ეკონომიკურად აყვავებული და მაღალკონკურენტული რეგიონის ჩამოყალიბება ეკონომიკური განვითარების თანაბარ პირობებში, სიღარიბის შემცირება; საქონლის, მომსახურების და ინვესტიციების თავისუფალი მიმოსვლის მხარდაჭერა“ იკითხება მიღებულ დადგენილებაში. (ASEAN Economic Community, 2003)

2003 წლის ASEAN-ის დეკლარაციაში იკითხება რამდენიმე მნიშვნელოვანი პუნქტი როგორც რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავების, ასევე რეგიონის მსოფლიო ეკონომიკასთან დაკავშირების თვალსაზრისით. ASEAN-ი დეკლარაციაში განსაზღვრავს ეკონომიკური რეგიონის წვერი სახელმწიფოების ძალისხმევის მნიშვნელობას მჭიდრო და საერთო სარგებელზე დაფუძნებული ინტეგრაციის გაღრმავებისთვის, რათა მოხდეს

როგორც ეკონომიკური კეთილდღეობის ხელშეწყობა ღია, მოქნილი, და დინამიური ASEAN-ის საზოგადოების მიერ.

განსაკუთრებით საყურადღებოა დეკლარაციაში გაწერილი მიზნების მე-7 პუნქტი, რომელშიც იკითხება ASEAN-ის მზადყოფნა გააღრმავოს და გააფართოვოს რეგიონში ეკონომიკური ინტეგრაცია, რათა მოხდეს მსოფლიო ეკონომიკასთან ASEAN-ის ეკონომიკური საზოგადოების ერთიანი სტრატეგიის რეალიზება. (ASEAN-ის დეკლარაცია, ბალის მე-2 შეთანხმება, 2003)

ASEAN-ის 2003 წლის დეკლარაციით გაიწერა ASEAN-ის სამოქმედო გეგმა და ხედვა 2020 წლისთვის (ASEAN Vision 2020). ეკონომიკური რეგიონის წევრი სახელმწიფოები თანხმდებოდნენ, რომ 2020 წლისთვის ASEAN-ი უნდა იყოს მაღალკონკურენტული რეგიონი, რომელიც გამოირჩევა საქონლის, მომსახურებისა და ინვესტიციების თავისუფალი და კაპიტალის ნაკლები შეზღუდვებით მიმოსვლით. დეკლარაციის მიხედვით, ASEAN-ი უნდა გამხდარიყო ბიზნესის ხელშეწყობი გარემო.

დეკლარაციის ეკონომიკურ ნაწილში პუნქტი მიემდვნა ეკონომიკის ლიბერალიზაციისთვის ზომების მიღების აუცილებლობას. სწორედ ეკონომიკის ლიბერალიზაცია დასახელდა ASEAN-ის წევრ სახელმწიფოებს შორის ინტეგრაციისა და თანამშრომლობის სხვა სფეროებში გაძლიერების წინაპირობად. დეკლარაციაში ნახსენებია, რომ ლიბერალიზაცია მნიშვნელოვანია მაკროეკონომიკური და ფინანსური პოლიტიკის გამყარების თვალსაზრისითაც, ასევე აქცენტი კეთდება ინფრასტრუქტურისა და საკომუნიკაციო საშუალებების გაუმჯობესებაზე. ყოველივე ზემოთაღნიშნული კი ხაზს უსვამს ASEAN-ის მისაწრაფებას დაუახლოვდეს გლობალურ ეკონომიკას და გახდეს გლობალური ტენდენციის მიმდევარი. (ASEAN-ის კუალა ლამპურის დეკლარაცია, 2015)

9.3. ASEAN-ის ქარტია

2007 წელს სინგაპურის სამიტზე ASEAN-ის წევრმა ქვეყნებმა შეიმუშავეს სამოქმედო

გეგმა, რომელიც საერთო ხედვებსა და მიზნებზე დაყრდნობით ქმნის 4 ძირითად კატეგორიას. ეს კატეგორიებია 1. საერთო ბაზარი და წარმოების ინტეგრაცია, 2. კონკურენტუნარიანი ეკონომიკური რეგიონი 3. სამართლიანი (თანაბარი) ეკონომიკური განვითარება და 4. გლობალურ ეკონომიკაში ინტეგრაცია. სამოქმედო გეგმა - ინტეგრაცია გლობალურ ეკონომიკაში - თავის მხრივ დაყოფილი იყო ორ ნაწილად:

1. ASEAN-მა უნდა შექმნას ჯანსაღი ეკონომიკური გარემო რეგიონს გარეთ ეკონომიკებთან
2. ASEAN-მა უნდა გააძლიეროს მისი კონტრიბუცია გლობალურ ბაზარზე მიმწოდებელ სუბიექტთა ქსელში.

ASEAN-ის 2007 წლის სამიტიზე მიიღო გადაწყვეტილება ღია, სამართლებრივ ნორმებზე დაფუძნებული, ბაზარზე ორიენტირებული რეგიონული ეკონომიკის შექმნის შესახებ. წევრმა სახელმწიფოებმა მხარი დაუჭირეს ურთიერთდაკავშირების გაზრდას და ინტეგრაციულ, შემაკავშირებელ ეკონომიკას. სწორედ 2007 წელს გაჟღერდა ტერმინი „გლობალური ASEAN“. (The ASEAN Charter, 2007)

ASEAN-ის ქარტიაც მნიშვნელოვან დოკუმენტს წარმოადგენს ეკონომიკური რეგიონის ინტეგრაციის გაღრმავებისა და რეგიონის გლობალურ ტენდენციებთან დაკავშირების თვალსაზრისით. ქარტიის თავი I, მე-5 მუხლი ASEAN-ის მიზნად ასახელებს საერთო ბაზრისა და წარმოების შექმნას, რომელიც იქნება სტაბილური, მაღალკონკურენტული და ვაჭრობისა და ინვესტიციისთვის ეფექტური გარემო. ქარტიით ერთ-ერთ ძირითად მიზნად სახელდება ბიზნესით დაინტერესებული ადამიანებისთვის, მუშახელისა და ხელოვანი ხალხისთვის რეგიონში თავისუფალი მიმოსვლის ხელშეწყობა. გარდა ამისა, ქარტიაში ყურადღება ეთქმობა მრავალმხრივი ვაჭრობის განვითარებას, რათა ASEAN-მა ადგილი დაიმკვიდროს ძირითად ეკონომიკებს შორის.

ეკონომიკური საკითხების გარდა, ქარტიაში ყურადღება გამახვილებულია გლობალურ ტენდენციებზე, რომელთა შორის აღსანიშნავია ASEAN-ის მისწრაფება დაიცვას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ქარტიისა და საერთაშორისო სამართლის ნორმები.

ASEAN-მა ქართიით კიდევ ერთხელ ხაზი გაუსვა ASEAN-ისთვის რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავების, ასევე, გლობალიზაციასთან დაკავშირებისა და საერთაშორისო ნორმების დაცვის მნიშვნელობას.

10. ASEAN-ის რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავებისა და რეგიონის ეკონომიკურ გლობალიზაციასთან დაკავშირების ხელშემწყობი ფაქტორები

ინდუსტრიალიზაციის სტრატეგიაზე ორიენტირებული ASEAN-ი მულტინაციონალური კორპორაციებისთვის მნიშვნელოვანი ეკონომიკური რეგიონი უნდა გახდეს. ეკონომიკური გლობალიზაციის ზოგადმა ტენდენციამ, რომელიც 2000-იან წლებში ძირითადად აშშ-ს და ევროპის, დასავლეთის მიერ იყო მართული, მეორე მხრივ დიდი როლი ითამაშა ASEAN-ის წევრი სახელმწიფოებისთვის ეკონომიკური რეგიონის ქრილში აღექვით ვაჭრობისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მნიშვნელობა.

შიდა რეფორმება ვაჭრობისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ლიბერალიზაციის შესახებ, რომელიც ASEAN-ისთვისაც ვაჭრობისა და ტარიფების გენერალური შეთანხმებით (GATT) და აზია-წყნარი ოკიანის ეკონომიკური თანამშრომლობით (APEC) რეგულირდებოდა, მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა ASEAN-ის რეგიონული და გლობალური ინტეგრაციისთვის. მაღალკვალიფიციური და დაბალდირებულებიანი მუშახელი, ბიზნესისთვის ხელსაყრელი გარემო და ვაჭრობისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისთვის მხარდამჭერი ინფრასტრუქტურა მიმზიდველი აღმოჩნდა საერთაშორისო მულტინაციონალური კორპორაციებისთვის.

10.1. თავისუფალი ვაჭრობა (FTA)

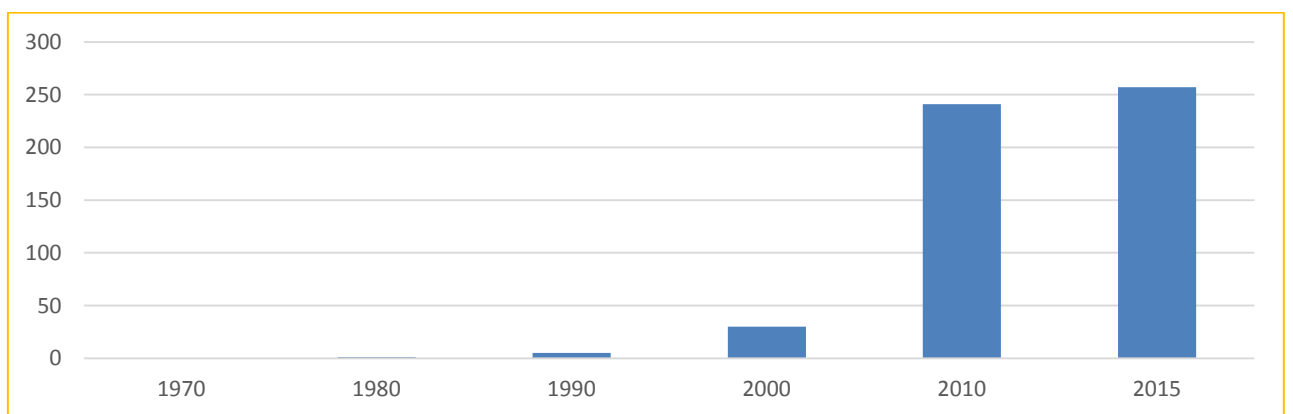
ეკონომიკური რეგიონის ინტეგრაცია ვაჭრობის სფეროში გულისხმობს წევრ სახელმწიფოებს შორის სატარიფო და არასატარიფო სავაჭრო ბარიერების შემცირებას ან

გაუქმებას, რაც ხელს უწყობს საქონლის, სერვისების, ინვესტიციის, მუშახელის და სხვა წარმოების ფაქტორების თავისუფალ მოძრაობას. ამავე დროს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია და ეგრეთწოდებული „ღია რეგიონალიზმი“ მხარს უჭერდა აღმოსავლეთ აზიის მიდგომას საერთაშორის სავაჭრო პოლიტიკის მიმართ.

2000 წლიდან, ინსტიტუციონალიზებული რეგიონული თანამშრომლობის შედეგად, აღმოსავლეთ აზიამ შიდა-რეგიონული ვაჭრობის მზარდი მაჩვენებელი დააფიქსირა, რაც გამოიხატა ორმხრივი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებების გავრცელებით. 2012 წლის მიწურულისთვის აღმოსავლეთ აზიის გეოგრაფიული არეალი ASEAN-ის ინსტიტუციონალიზებული რეგიონის ფარგლებში მოწინავე ადგილს იკავებს თავისუფალი ვაჭრობის სფეროში როგორც რეგიონული, ისე გლობალური აქტივობებით. ASEAN-ს ამ დროისთვის ჰქონდა 109 ხელმოწერილი და ძალაში მყოფი შეთანხმება თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ. (Chandra, Hattari, 2014)

ASEAN-ის წევრები ჯგუფის სახელით და ინდივიდუალური გზით აქტიურად მონაწილეობენ თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ მოლაპარაკებებში სხვა ქვეყნებთან.

ვიზუალიზაცია I - ASEAN-ში ხელმოწერილი და ძალაში შესული შეთანხმებები თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ.²

2000 წლის შემდეგ მკვეთრად გაიზარდა ASEAN-ში ხელმოწერილი და ძალაში შესული შეთანხმებები თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ. მნიშვნელოვანია ASEAN-ის ექსპორტისა

²ვიზუალიზაცია ეყრდნობა AFTA საბჭოს სტატისტიკურ მონაცემებს

და იმპორტის ნიშნულის ზრდაც.

ცხრილი I – ASEAN-ისა და ASEAN+3-ის ექსპორტი და იმპორტი მსოფლიოში და აღმოსავლეთ აზიისა და წყნარი ოკეანის ქვეყნებში.³

წელი	ექსპორტი				იმპორტი			
	ASEAN		ASEAN+3		ASEAN		ASEAN+3	
	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და წყნარი ოკეანის ქვეყნები	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და წყნარი ოკეანის ქვეყნები	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და წყნარი ოკეანის ქვეყნები	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და წყნარი ოკეანის ქვეყნები
1980	3.7	25.5	12.8	88.4	3.4	26.2	12.9	90.7
1990	4.3	25.3	13.3	78.7	4.2	29.7	14.2	80.8
2000	5.7	27.4	16.7	80.9	5.2	32.1	16.1	80.7
2005	6.1	24.8	20.4	83.1	5.6	30.2	18.4	81.6
2010	6.5	22.2	25.0	85.3	6.0	28.1	21.2	82.3
2013	6.7	21.3	26.9	85.8	6.2	26.3	23.6	82.9

ამერიკის შეერთებული შტატები, ევროკავშირი და იაპონია წარმოადგენენ ASEAN-ის მსხვილ სავაჭრო პარტნიორებს. ვაჭრობის ლიბერალიზაციას კვალდაკვალ ASEAN-მა თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებები გააფორმა 2005 წელს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, 2007 წელს კორეის რესპუბლიკასთან, 2008 წელს იაპონიასთან, 2010 წელს ავსტრალიასთან, ახალ ზელანდიასთან და ინდოეთთან. გარდა ამისა, 2007 წელს ASEAN-მა დაიწყო მოლაპარაკებები ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ.

მნიშვნელოვანი ASEAN-ის რეგიონული ინიციატივა თავისუფალი ვაჭრობის უფრო დიდ რეგიონის შექმნის შესახებ. თავდაპირველად, ინიციატივა ფარავდა ASEAN+3 ქვეყნებს (ASEAN, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, იაპონია, კორეის რესპუბლიკა),

³ მონაცემები ეყრდნობა ASEAN-ის ეკონომიკური საზოგადოების სტატისტიკურ ანალიზს, 2016)

რომელიც ცხოვრობდა ადმოსავლეთ აზიის თავისუფალი ვაჭრობის ზონის (EAFTA) სახელით. ინიციატივას მოგვიანებით შეუერთდნენ ავსტრალია, ინდოეთი, ახალი ზელანდია და თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებას ადმოსავლეთ აზიის ღრმა ეკონომიკური პარტნიორობის სახელი დაერქვა. 2012 წლის ნოემბერში ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონმა ზემოთ აღნიშნულ სახელმწიფოებთან დაიწყო მოლაპარაკებები რეგიონული ღრმა ეკონომიკური პარტნიორობის (RCEP) შექმნის შესახებ. ინიციატივის აღსრულება 2015 წლისთვის იგეგმებოდა, როდესაც ASEAN-ს როგორც ეკონომიკური რეგიონი ჩინეთთან, იაპონიასთან, კორეის რესპუბლიკასთან, ავსტრალიასთან, ინდოეთსა და ახალ ზელანდიასთან თავისი ლიდერობით ჩამოაყალიბებდა თავისუფალი ვაჭრობის ზონას აზია-წყნარი ოკეანის გეოგრაფიულ არეალში (საბოლოოდ, შეთანხმებას ხელი მოეწერება ASEAN-ის 2018 წლის ნოემბრის სამიტზე). (Pangestu, 2015)

თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებების ზრდა დიდწილად დამოკიდებული იყო ASEAN-ში სატარიფო და არასატარიფო ბარიერების შემცირებით. ASEAN-ში აქტიურად მიმდინარეობდა საერთო ტარიფებისგან გათავისუფლებული ბაზრის შექმნაზე მუშაობა, თუმცა, ეკონომიკური რეგიონის წევრი სახელმწიფოების შეთანხმებითა და ინტერესების გათვალისწინებით მაღალი სენსიტივობის პროდუქციაზე და საკვებზე წევრი სახელმწიფოები უფლებას იტოვებენ თავად დააწესონ კვოტები იმპორტზე. მიუხედავად ამისა, ASEAN-მა ერთიანი ბაზრის ფარგლებში მკაფიოდ შეამცირა სატარიფო ბარიერები, განსაკუთრებით არასასოფლო-სამეურნეო საქონელზე.

10.2. ASEAN-ის რეგიონული წარმოება და წარმოების გლობალიზაცია (ავტო-ინდუსტრია, მყარი დისკის წარმოება)

ერთიანი ბაზრის შექმნის პარალელურად, რეგიონული ინტეგრაციისა ეკონომიკური რეგიონალიზაციის გაღრმავების ერთ-ერთ მახასიათებლად, ASEAN-ი ღიად მიუთითებს საერთო წარმოების პლატფორმის შექმნაზე.

ASEAN-ის ერთიანი წარმოების პლატფორმა ხელსაყრელ გარემოს ქმნის ბიზნესისთვის და შესაძლებლობას აძლევს ბიზნესით დაინტერესებულ პირებს ჩაერთონ

რეგიონსშიგნით პროდუქციის მიწოდებაში, შექმნან ინდუსტრიული კავშირები ASEAN-ში და მონაწილეობა მიიღონ პროდუქციის გლობალური მიწოდების პროცესში. ASEAN-ში დაფუძნებულ კომპანიებს შეუძლიათ მიიღონ ნედლეული, წარმოების საშუალებები, მომსახურება, მუშახელი და კაპიტალი ASEAN-ის წევრ ნებისმიერ სახელმწიფოში, სადაც ისინი აწარმოებენ თავიანთ საქმიანობას. კომპანიებს შესაძლებლობა აქვთ დაზოგონ წარმოების ხარჯები, კონცენტრირდნენ სპეციალიზაციაზე და გაზარდონ ეკონომიკის მასშტაბები რეგიონში არსებული საერთო ბაზრის დატოვების გარეშე.

აღსანიშნავია, გლობალიზაციის პროცესში სახელმწიფოებს, რეგიონებს ორის ე.წ. საერთო წარმოება. ASEAN-ის წარმოების გლობალიზაციის შესაფასებლად, საინტერესოა ავტომობილების წარმოების განხილვა.

ავტომობილების წარმოების მიმართ მიდგომა 1970-იან წლებში შეიცვალა, როდესაც ავტომობილების ბიზნესი საერთაშორისო წარმოებას დაეფუძნა, რაც, საწყის ეტაპზე, გამოიხატა ამერიკული ავტომობილის საწარმოების მექსიკასა და კანადაში რელოკაციით. მოგვიანებით, კი მსოფლიოში არსებულმა საავტომობილო კომპანიებმა თავიანთი ავტომობილების წარმოება აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებსაც, მათ შორის ASEAN-ის ეკონომიკურ რეგიონს მიანდეს. აზიის ფინანსური კრიზისმა ხელი შეუწყო იაპონური და ამერიკული კომპანიების ASEAN-ში დაარსებას, კომპანიები ხშირად წარმოდგენილნი არიან ერთობივი საწარმოების და პირდაპირი ინვესტიციების სახით. შესაბამისად, შეგვიძლია ვთქვათ რომ აღმოსავლეთ აზიის გეოგრაფიული არეალი, მათ შორის ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონი ჩართულია საერთაშორისო წარმოების ქსელში. მაგალითად, „ტოიოტას“ ფირმის ავტომობილების ნაწილების წარმოება სწორედ ASEAN-ში (ძირითადად ტაილანდის, მალაიზიის, ინდონეზიის, ფილიპინების ტერიტორიაზე) ხდება (ავტომობილები მოგვიანებით იწყობა იაპონიაში). ტაილანდი ძირითადად კონცენტრირებულია პროდუქციის აწყობაზე, ხოლო, ინდონეზია, მალაიზია და ფილიპინები ავტომობილის ნაწილების წარმოებაზე.

ASEAN-ი წარმოადგენს მყარი დისკის ინდუსტრიის ძირითად საერთაშორისო

მწარმოებელს. მყარი დისკის წარმოების ინდუსტრია და მოთხოვნა პროდუქტის მიმართ ინფორმაციული ტექნოლოგიებისა და ციფრული პროდუქციისთვის იზრდება მსოფლისო მასშტაბით. მყარი დისკის წარმოებაც წარმოადგენს ერთ-ერთ მაგალითს წარმოების საერთაშორისო მასშტაბით ფრაგმენტაციის თვალსაზრისით. ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონი უზრუნველყოფს მაღალკვალიფიციური მუშახელის მომსახურებას მყარი დისკის აწყობისთვის. ჰიტაჩი, სამსუნგი, ტომიბა მყარი დისკის მსოფლიოში მოწინავე მწარმოებლები არიან. თითოელი ჩამოთვლილი კომპანია გლობალური წარმოების ქსელში არიან ჩართულნი, სადაც ASEAN-ის რეგიონს მნიშვნელოვანი წვლილი აქვს.

აზიის განვითარების ბანკის მონაცემების მიხედვით მყარი დისკის საერთაშორისო წარმოების ქსელში ჩართულია - აშშ, იაპონია, კორეის რესპუბლიკა, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა და ASEAN-ი წარმოდგენილი ტაილანდის, სინგაპურის, ფილიპინებისა და მალაიზიის სახით. მათ შორის, ძირითადი სამუშაოები ნაწილი, სწორედ ASEAN-ის ეკონომიკურ რეგიონში მიმდინარეობს.

10.3. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ASEAN-ში და ASEAN-იდან

ASEAN-ის ეკონომიკურ რეგიონში წევრ სახელმწიფოებს შორის განსაკუთრებით გამოირჩევა სინგაპური და ინდონეზია რეგიონის სხვა წევრ სახელმწიფოებში ინვესტიციებით. თუმცა, რეგიონსშიგნით ხშირია სხვა წევრი სახელმწიფოების ინვესტიციებიც მეზობელ სახელმწიფოებში. მას შემდეგ, რაც ASEAN-მა საერთო ბაზრისა და წარმოების მნიშვნელობას გაუსვა ხაზი, წევრმა სახელმწიფოებმა აქტიურად დაწიყეს რეგიონის წევრ სახელმწიფოებში ინვესტირება.

ASEAN-მა, თავის მიერ ეკონომიკის ლიბერალიზაციის, როგორც ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გეგმად დასახვის პარალელურად, შეცვალა პოლიტიკა, რომელიც ამარტივებდა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებას რეგიონში. ASEAN-მა

სტრატეგიის ნაწილად დაისახა ინდუსტრიალიზაცია, რომლის აღსრულების პროცესში მნიშვნელოვანი იყო განვითარებული ქვეყნიდან ეკონომიკურ რეგიონში ინვესტიციების შედინება.

აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირი, იაპონია, ამერიკის შეერთებული შტატები და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა წარმოადგენენ ASEAN-ის ეკონომიკურ რეგიონში დიდ ინვესტორებს.

ცხრილში მოცემული მონაცემების საფუძველზე იკვეთება, რომ 2000-იან წლებში გაიზარდა რეგიონსშიგნით ექსპორტისა და იმპორტის ნიშნული, რაც პირდაპირპროპორციულად აისახა ეკონომიკური რეგიონის მსოფლიო ეკონომიკასთან დაკავშირების პროცესზე. მნიშვნელოვანია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გადინებისა და რეგიონში შედინების ნიშნულის ზრდაც. ASEAN-ის ეკონომიკურმა რეგიონმა სწორედ 2000 წლის შემდეგ დაიწყო რეგიონს გარეთ პირდაპირი ინვესტიციების გადინება, რაც კიდევ ერთხელ ხაზს უსვამს რეგიონის მსოფლიო ეკონომიკასთან ინტეგრაციას. (ASEAN Investment report, 2017)

ცხრილი II – ASEAN-ის და ASEAN+3-ის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მიმოსვლა მსოფლიოში და აღმოსავლეთ აზიისა და წყნარი ოკეანის ქვეყნებში⁴

წელი	FDI მოდინება რეგიონში				FDI გადინება რეგიონიდან			
	ASEAN		ASEAN+3		ASEAN		ASEAN+3	
	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და	მსოფლიო	აღმოსავლეთ აზია და

⁴ მონაცემები ეყრდნობა ASEAN-ის ეკონომიკური საზოგადოების სტატისტიკურ ანალიზს, 2016)

	წყნარი ოკეანის ქვეყნები	წყნარი ოკეანის ქვეყნები	წყნარი ოკეანის ქვეყნები	წყნარი ოკეანის ქვეყნები	წყნარი ოკეანის ქვეყნები	წყნარი ოკეანის ქვეყნები	წყნარი ოკეანის ქვეყნები
1980	4.4	47.9	9.2	54.0	-	-	-
1990	6.3	43.3	14.6	64.5	-	-	-
2000	1.8	14.6	12.1	49.8	-	-	-
2005	3.2	22.2	14.2	89.6	1.4	19.0	7.4
2010	5.8	19.7	29.3	75.5	3.5	23.9	14.5
2013	7.4	20.5	36.1	78.3	3.6	15.9	22.4

11. შრომითი მიგრაცია, როგორც ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკურ გლობალიზაციას შორის ურთიერთმიმართების დადგენის ერთ-ერთი ინდიკატორი

ბოლო ათწლეულის განმავლობაში შრომითი მიგრაცია წარმოადგენს ASEAN-ის ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ინდიკატორს. 2013 წლის მონაცემებით 20.2 მილიონი მიგრანტია ASEAN-ის რეგიონიდან წამოსლი, მათ შორის 6.9 მილიონი ადამიანი მიგრირებს თავად რეგიონს შიგნით. ASEAN-ის ეკონომიკურ საზოგადოებაში რეგიონილი ინტეგრაცია კონცენტრირდა პროფესიუნალი მუშახელის მობილობაზე, მიუხედავად იმისა, რომ ASEAN-ის მიგრანტთა უმეტესობა დასაქმებული არიან დაბალკვალიფიციურ სამუშაოებში. გარდა ამისა, ASEAN-ში 2015 წლის მონაცემებით მიგრაციის შესახებ პოლიტიკით არ რეგულირდებოდა შრომითი უფლებები და მუშახელის სამართლებრივი სტატუსი.

2007 წელს სამხერთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნების ასოციაციამ ფილიპინებში, სეზუს სამიტზე მიიღეს დადგენილება შრომითი მიგრანტების ხელშეწყობისა და უფლებების

დაცვის შესახებ. დადგენილება ხაზს უსვამს მიგრანტი მუშაკების კონტროლუციის მნიშვნელობას მიმღებ და მასპინძელ ქვეყნებში, რის საფუძველზეც აუცილებლად გარემოებად მიიჩნევა ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების დაცვას, კეთილდღეობის ხელშეწყობას და მიგრანტი მუშაკების ღირსების დაცვას. ASEAN-ის წევრმა სახელმწიფოებმა ასევე განიხილეს შრომითი მიგრანტების საპენსიო შემოსავლის უსაფრთხოების საკითხი.

ASEAN-ში 2007 წელს მიღებული შრომითი მიგრაციის შესახებ დადგენილების მიუხედავად, მიგრაციის შედეგების ინდექსის (MOI) მიხედვით, შრომითი მიგრაციის პოტენციური სარგებელი არ არის მაქსიმალურად უზრუნველყოფილი რეგიონში, რამდენადაც შრომითი მიგრაციის შესახებ მიღებული დადგენილებები ვერ აკმაყოფილებს მუშაკთა სოციალურ უსაფრთხოების სტანდარტს. თუმცა, დადებითი შედეგები შეიძლება იქნას მიღწეული თუ მიგრანტი მუშაკები უზრუნველყოფილნი იქნებიან სამუშაო უნარების ზრდის, დიდი ვალების თავიდან არიდების, საარსებო მინიმუმის მიღებისა და სამსახურეობრივი დაწინაურების შესაძლებლობით. (ILO, 2015)

საერთაშორისო შრომითი მიგრაცია რეგიონში გამოწვეულია ორი ძირითადი ფაქტორით: 1) ეკონომიკურ რეგიონში წევრ სახელმწიფოებს შორის სხვაობა ეკონომიკური და სოციალური განვითარების თვალსაზრისით. დიდი სხვაობაა რეგიონის წევრ სახელმწიფოებში შრომითი ანაზღაურების თვალსაზრისით, მაგალითად, მუშაკები მიანმარში თვეში გამოიმუშავენ საშუალო 91 აშშ დოლარს, როდესაც მათ შესაძლებლობა აქვთ სინგაპურში თვეში გამოიმუშაონ საშუალოდ 2,859 ამერიკული დოლარი. 2) ASEAN-ის მოქალაქეებს შორის დემოგრაფიული სხვაობა. საერთაშორისო შრომითი ორგანიზაციის (ILO) მიხედვით (2014), ASEAN-ში მოსალოდნელი არაა შრომითი მიგრაციის შემცირება საშუალოვადიან პერიოდში, არამედ შესაძლებელია მონაცემების ზრდა და შრომითი მიგრაციის გაფართოვება (Harkins, Lindger, 2015)

შრომითი მიგრაცია ASEAN-ში ძირითადად ეკონომიკური ფაქტორებით არის გამოწვეული, თუმცა, რიგ შემთხვევაში საყურადღებოა პოლიტიკური მიზეზებიც.

მიგრანტ მუშაკთა შორის არიან იძულებით გადაადგილებული პირები, რომელთა მიგრაცია გამოწვეულია მიანმარსა და ვიეტნამში არსებული კონფლიქტებით.

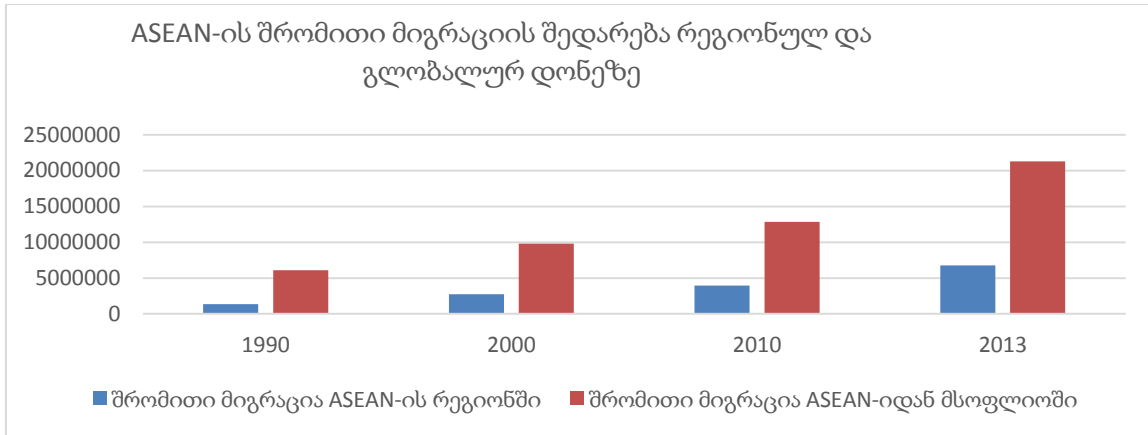
ზემოთ აღნიშნულის საფუძველზე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მიგრანტ მუშაკთა რიცხვის გაზრდით ASEAN-ში იზრდება ინტეგრაციის ხარისხი, რამდენადაც საერთო ბაზარისა და წარმოების პარალელურად, მიგრანტ მუშაკთა თავისუფალი გადაადგილება ხელს უწყობს რეგიონის ინტეგრაციის ხარისხის ზრდას. გარდა ამისა, მსოფლიო ბანკის 2015 წლის განცხადებით, სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნების ასოციაციაში შრომითი მიგრაცია გაზრდის და განავითარებს რეგიონის ეკონომიკას.

უკანასკნელი ორი ათწლეულის განმავლობაში მიგრაცია გაიზარდა არამხოლოდ ASEAN-ში თავად წევრი სახელმწიფოების მოქალაქეების რეგიონსშიგნით გადაადგილების თვალსაზრისით, არამედ, მნიშვნელოვანდ გაიზარდა ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონიდან მუშაკთა მსოფლიოში მიგრაციის მაჩვენებელიც.

ჰიპოთეზის დასადასტურებელ ერთ-ერთ ინდიკატორად ნაშრომში წარმოდგენილია შრომითი მიგრაცია. შრომითი მიგრაციის მაჩვენებელი განხილულია რეგიონსშიგნით, რის შემდეგაც რეგიონსშიგნით მაჩვენებლის ზრდა შედარებულია ASEAN-ის რეგიონის გლობალურ მსოფლიოში შრომითი მიგრაციის ზრდასთან. შრომითი მიგრაცია წარმოადგენს როგორც რეგიონის ინტეგრაციის, ასევე რეგიონის მსოფლიოსთან დაკავშირების ხარისხის ერთ-ერთ მაჩვენებელს.

ვიზუალიზაცია II - *შრომითი მიგრაცია ASEAN-ის რეგიონსა და რეგიონიდან მსოფლიოში*⁵

⁵ მონაცემები მოპოვებულია International Labour Organization ანგარიშის მიხედვით მონაცემები ეყრდნობა მსოფლიო ბანკის 2011 და 2015 წლის ანგარიშს.

ცხრილი III – ASEAN-ის შიდა რეგიონული და გლობალური შრომითი მიგრაცია⁶

	1990	2000	2010	2013
შრომითი მიგრაცია ASEAN-ის რეგიონში	1336600	2729900	3954500	6788100
შრომითი მიგრაცია ASEAN-იდან მსოფლიოში	6084100	9798300	12852000	21279000

საერთაშორისო შრომის ორგანიზაციიდან მოპოვებული მონაცემები ხაზს უსვამს მდგომარეობას - რომ რეგიონს შიგნით შრომითი მიგრაციის ზრდის პარალელურად იზრდება რეგიონიდან მსოფლიოში შრომითი მიგრაციის მაჩვენებლებიც. აღნიშნული კი კიდევ უფრო ამყარებს მოსაზრებას, რომ რეგიონს შიგნით ინტეგრაციის გაღრმავება ზრდის რეგიონის გლობალურ მსოფლიოსთან დაკავშირების ხარისხს.

⁶ მონაცემები მოპოვებულია International Labour Organization ანგარიშის მიხედვით მონაცემები ეყრდნობა მსოფლიო ბანკის 2011 და 2015 წლის ანგარიშს.

12.KOF გლობალიზაციის კოეფიციენტი

გლობალიზაციის გავლენა ჩვენს ცხოვრებაზე სხვადასხვა ასპექტითა და მოცემულობით ყოველდღურად იგრძნობა. თუმცა, მნიშვნელოვანია გლობალიზაციის გაზომვა, რათა მოხდეს პროცესის ანალიტიკური შეფასება. ეკონომიკური გლობალიზაცია და რეგიონის, საწელმწიფოების კავშირი გლობალიზაციის ტენდენციებთან ხშირად ფასდება თავისუფალი ვაჭრობითა და კაპიტალის თავისუფალი მიმოსვლით. გარდა ამისა, გლობალიზაცია შესაძლოა გამოიხატებოდეს სხვადასხვა რეგიონისა და სახელმწიფოებს შორის მზარდი კომუნიკაციითა და პრობლემების მიმართ ერთიანი მიდგომით. KOF გლობალიზაციის ინდექსი წარმოადგენს სხვადასხვა ცვლადების ერთიანობას, რომელიც ზომავს გლობალიზაციის სხვადასხვა ასპექტს ერთი ინდექსის ქვეშ. 1970 წლის შემდეგ, უკანასკნელი ათწლეულების განმავლობაში, Dreher (2006) მიერ წარმოდგენილი KOF გლობალიზაციის ინდექსი ზომავს გლობალიზაციის ეკონომიკურ, სოციალურ და პოლიტიკურ მიმართულებებს. KOF (Konjunkturforschungsstelle) გლობალიზაციის ინდექსი წარმოადგენს კვლევით წრეებში ყველაზე ფართოდ გავრცელებულ მაჩვენებელს.

KOF გლობალიზაციის კოეფიციენტის გაზომვა გლობალიზაციის ტერმინის კლარკისა და ნორისის განმარტებებს ეფუძნება, რომლის მიხედვით, გლობალიზაცია აღწერს მულტიკონტინენტურ ან შიდაკონტინენტური მასშტაბით აქტორებს შორის კავშირების შექმნის პროცესს. პროცესი მიმდინარეობს ხალხის, ინფორმაციის, იდეებიდ, კაპიტალისა და საქონლის თავისუფალი მიმოსვლით. გლობალიზაცია არის პროცესი, რომელიც ამცირებს ნაციონალური საზღვრების მნიშვნელობას, აერთიანებს ნაციონალურ ეკონომიკებს, კულტურას ტექნოლოგიებს და სახელმწიფო სტრუქტურებს/მმართველობას და წარმოქმნის მრავალმხრივი ურთიერთდამოკიდებულებით კომპლექსურ ურთიერთობებს. KOF გლობალიზაციის ინდექსი ასევე ეფუძნება ჯოზეფ ნაისა და კიოჰენის ხედვას გლობალიზაციის სამ განსხვავებულ მიმართულებად დაყოფის შესახებ. მათ შორის, ერთ-ერთი - ეკონომიკურ გლობალიზაცია ხასათდება საქონლის, კაპიტალისა და მომსახურების თავისუფალი მიმოსვლის მახასიათებლით. სოციალური გლობალიზაცია ეფუძნება იდეების,

ინფორმაციის, ცხოვრების წესის გავრცელებას. პოლიტიკური გლობალიზაციის მახასიათებლად კი KOF გლობალიზაციის ინდექსით განისაზღვრება მმართველობის დანაწევრება.

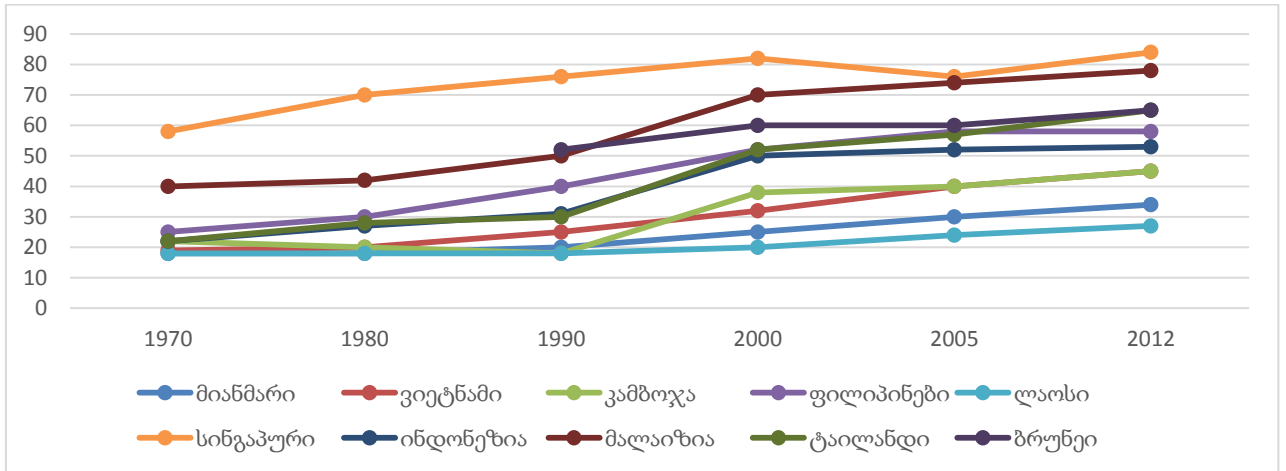
KOF გლობალიზაციის ინდექსით ფასდება მსოფლიოს 200 სახელმწიფო. მონაცემები ყოველწლიურად იცვლება და ექვემდებარება გადახედვას. KOF ეკონომიკური გლობალიზაციის ინდექსი ეფუძნება ვაჭრობისა და ფინანსური გლობალიზაციის მაჩვენებლებს. თავის მხრივ, KOF ვაჭრობის გლობალიზაცია მოიცავს ცვლადებს, რომელიც ზომავს საქონლისა და მომსახურების გაცვლას დიდ მანძილზე. ინდექსი ეყრდნობა ექსპორტსა და იმპორტს, მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებელს და ცვლადს, რომელიც ზომავს ვაჭრობის პარტნიორების დივერსიფიკაციას. KOF ფინანსების გლობალიზაცია იზომება კაპიტალის გადინებითა და უცხოური აქტივების აქციებით

ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონის მსოფლიოსთან დაკავშირების ხარისხის განსასაზღვრად, ნაშრომში მოყვანილია რეგიონის წევრი სახელმწიფოების გლობალიზაციის KOF ინდექსი. გლობალიზაციის KOF ინდექსი ზომავს ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური გლობალიზაციის პარამეტრებს.

ASEAN-ის წევრმა სახელმწიფოებმა KOF გლობალიზაციის ინდექსის ზრდის მაჩვენებელი დააფიქსირეს ბოლო ათწლეულების განმავლობაში. KOF გლობალიზაციის ინდექსი ზრდა მიუთითებს რომ გლობალიზაციის ტენდენციები ASEAN-ის ეკონომიკურ რეგიონში იზრდება.

KOF გლობალიზაციის ინდექსი ASEAN-ის წევრ სახელმწიფოებს შორის ყველაზე მაღალია მალაიზიაში, რომელსაც მოჰყვება ტაილანდი, ინდონეზია, ფილიპინები, ვიეტნამი და კამბოჯა. Zuang და Koo-ს (2007) მიხედვით ქვეყნის მაღალი KOF ინდექსი ასევე მიუთითებს საერთაშორისო სისტემაში სახელმწიფოს მაღალ კონკურენტუნარიანობაზე.

ვიზუალიზაცია III – ASEAN-ის წევრი სახელმწიფოების KOF გლობალიზაციის ინდექსი⁷

ეკონომიკური გლობალიზაციის თვალსაზრისით, 95.69 KOF ინდექსის მიხედვით, სინგაპური ყველაზე მაღალი მაჩვენებლით გამოირჩევა არამარტო ASEAN-ის ეკონომიკურ რეგიონში, არამედ მთელს მსოფლიოში. მალაიზიას კი KOF ეკონომიკური ინდექსის ჩამონათვალში 24-ე ადგილი უჭირავს.

13. ASEAN-ის მაგალითზე გამოკვეთილი ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის საერთო ნიშნები

ASEAN-ის მაგალითზე შეგვიძლია გამოვკვეთოთ ის ძირითადი საერთო ნიშნები, რომლებიც სახასიათოა როგორც რეგიონალიზმისთვის, ასევე გლობალიზაციისთვის.

ორივე პროცესის - რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის საერთო მახასიათებელია სახელმწიფოებს შორის საზღვრებისა და ბარიერების მოშლა. ერთიანი ბაზარი, საერთო წარმოება აუცილებლად მოითხოვს სახელმწიფოთა საზღვრების მნიშვნელობის შემცირებას, რათა შემცირდეს საზღვართან დაკავშირებული ბარიერები და ეფექტურად მოხდეს კავშირების დამყარება. რეგიონს შიგნით საზღვრების შემცირება საერთო ეკონომიკური პოლიტიკის საფუძველზე ხდება, გლობალიზაციის ფარგლებში,

⁷ მონაცემები მოპოვებულია [KOF Swiss Economic Institute](http://www.kof.ethz.ch/)-ის ანგარიში საფუძველზე

სუბიექტები ხშირად თანხმდებიან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ და სახელმწიფო ბარიერების შემცირება სხვადასხვა დადგენილებითა და რეგულაციით მოჰყავთ დღის წესრიგში.

ორივე პროცესის, რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის დროს სახელმწიფოებს შორის ღრმავდება ვაჭრობა და უცხოური ინვესტიციები, რაც თავის მხრივ ზრდის ურთიერთდამოკიდებულებას. ASEAN-ის მაგალითმა აჩვენა, რომ რეგიონში ეკონომიკური ინტეგრაციის ერთ-ერთი ძირითადი ბერკეტი სწორედ ვაჭრობის სფეროების გაღრმავებაა რეგიონის წევრ სახელმწიფოებს შორის. ასევე, გლობალური ეკონომიკის შემთხვევაშიც. საერთაშორისო ურთიერთობების სუბიექტებს შორის ვაჭრობის გაღრმავება იწვევს ამ სუბიექტებს შორის ურთიერთკავშირისა და ურთიერთდამოკიდებულების ზრდას, რაც გლობალიზაციისთვის აუცილებელი მახასიათებელია.

რეგიონალიზმი და გლობალიზაცია ხელს უწყობს საქონლის, მომსახურების, ხალხის და კაპიტალის თავისუფალ მიმოსვლას. რეგიონული ინტეგრაციის გაღრმავების, ისევე როგორც, გლობალიზაციის განმსაზღვრელი ინდიკატორი სუბიექტებს შორის აღნიშნული „რესურსების“ თავისუფალი გადაადგილებაა. საქონლის, მომსახურების, ხალხისა და კაპიტალის გადინება, ისევე, როგორც სახელმწიფოში/რეგიონში შედინება ხელს უწყობს ინტეგრაციის ხარისხის ზრდას და რეგიონისა და გლობალური მსოფლიოს ტენდენციების განვითარებას.

ზემოთ ჩამოთვლილი საერთო მახასიათებლების საფუძველზე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ორივე ტენდენციისთვის მნიშვნელოვანია ეკონომიკის ლიბერალიზაცია. ლიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკა შესაძლებლობას აძლევს სახელმწიფოებს კოორდინირებულად იმოქმედონ საერთო მიზნის მიღწევისთვის ან/და მხარეთა სასარგებლოდ. თანამედროვე ინსტიტუციონალიზებული რეგიონი, ისევე როგორც გლობალიზაცია, თითქმის წარმოუდგენელია „შემსუბუქებული“ ეკონომიკური ხედვისა და მიდგომის გარეშე. ლიბერალური ეკონომიკის საწინააღმდეგო „ჩაკეტილი

ეკონომიკისთვის“ კი ძალიან რთულია დაუკავშირდეს თანამედროვე გლობალიზაციის ტენდენციებს.

14. დასკვნა

ეკონომიკურ რეგიონში მიღებული გადაწყვეტილებებისა და სტატისტიკის საფუძველზე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ორმხრივი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებების ზრდამ, ერთიანი ბაზრისა და პლათფორმის შექმნამ, საქონლის, მომსახურების, კაპიტალის თავისუფალი მიმოსვლის ხელშეწყობამ და სატარიფო და არასატარიფო ბარიერების შემცირებამ გააღრმავა ASEAN-ის რეგიონში ინტეგრაციის პროცესი.

ზემოთ ჩამოთვლილმა თითოეულმა პროცესმა, რომელმაც გააღრმავა რეგიონშიგნით ეკონომიკური ინტეგრაცია, ხელი შეუწყო პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას, რეგიონს გარეთ ინვესტიციების გადინებას, გლობალურ ეკონომიკებთან სავაჭრო ურთიერთობების დამყარებას, ASEAN-ში იმპორტის ნიშნულის ზრდასა და ASEAN-ის ექსპორტის მხარდამჭერი პოლიტიკის გატარებას.

ზემოთ განხილული სტატისტიკური მონაცემებისა და ASEAN-ში მიღებული გადაწყვეტილებების საფუძველზე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ASEAN-ის ეკონომიკური რეგიონის ინტეგრაციის ზრდა პირდაპირპროპორციულად აისახა რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირების ხარისხზე. გარდა ამისა, ეკონომიკის ლიბერალიზაციამ და ფაქტორები, რომლებმაც ხელი შეუწევს რეგიონში ინტეგრაციის გაღრმავებას, დადებითად იმოქმედა რეგიონის გლობალიზაციაზე.

ნაშრომის საერთო დასკვნის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია, რომ ეკონომიკური გლობალიზაცია და ეკონომიკური რეგიონალიზმი გამორიცხავს ორ კონცეფციას შორის დაპირისპირებას, რადგან ASEAN-ის მაგალითზე იკვეთება ორი ტენდენციის - რეგიონალიზმისა და გლობალიზაციის სიმბიოზური ურთიერთობა. გარდა ამისა, შეგვიძლია, ვთქვათ, რომ ნაშრომში წარმოდგენილმა მსჯელობამ (სტატისტიკირ მონაცემებზე დაყრდნობით) კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა მკვლევართა მოსაზრება, რომლებიც რეგიონალიზმს გლობალიზაციის საწინააღმდეგო ტენდენციად აღიქვამენ

და მათ შორის საერთო კავშირს არ განიხილავენ.

კვლევის ბოლო ნაწილში განხილული ეკონომიკური რეგიონალიზმისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის საერთო მახასიათებლების საფუძველზე, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ორივე მოცემულობა - ინსტიტუციონალიზებული რეგიონი და გლობალური მსოფლიო შეიძლება, ხასიათდებოდეს საერთო მისწრაფებებითა და ეკონომიკური პოლიტიკის მიმართ საერთო მიდგომით. შესაბამისად, ASEAN-ის მაგალითმა შესაძლებლობა მოგვცა, წარმოვიდგინოთ მსოფლიო ტენდენციის შრეები, სადაც თანამედროვე საერთაშორისო სისტემაში ეკონომიკური რეგიონალიზმი მცირე დონესა და მასშტაბზე ეკონომიკური გლობალიზაციის შემადგენელი ნაწილია. ASEAN-ის მაგალითმა ასევე აჩვენა, რომ ძლიერი, ეკონომიკურად ინტეგრირებული რეგიონი განაპირობებს ეკონომიკური რეგიონის გლობალურ ეკონომიკასთან დაკავშირებას..

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Harrell A. 1995, Regionalism in Theoretical Perspective, Book - Regionalism in World Politics, P. 37-73
2. Wyatt-Walter, A. 1995 Regionalism, Globalization and World Economic order, Regionalism in World Politics, P. 74-121
3. Baylis, J., Smith, S., and Owens, P. 2008. The Globalization of World Politics: An introduction to international relations, 4th ed. New York: Oxford University Press Inc.
4. Bellamy A, Williams P, 2016 “Understanding Peacekeeping”
5. Buzan, B. (2011). The Inaugural Kenneth N. Waltz Annual Lecture. A World order without superpowers: Decentred globalism. *International Relations*, 25(3), 3–25.
6. Buzan, B., & Waever, O. (2003). *Regions and powers: The structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Gudynas E. “*Open Regionalism or Alternative Regional Integration?*” (Americas Program of the International Relations Center, 2005)
8. Hurrell. A. 1995. Explaining the Resurgence of Regionalism in World Politics. *Review of Institutional Studies*, 21: 345
9. Hettne B, 1996. “[Globalization, the New Regionalism and East Asia](#)” in *Globalism and Regionalism* Edited by Toshiro Tanaka and Takashi Inoguchi *Selected Papers Delivered at the United Nations University Global Seminar '96 Shonan Session, 2-6 September 1996*. წყარო: <http://archive.unu.edu/unupress/globalism.html#Globalization>
10. Nierop T. 1994. *Systems and Regions in Global Politics: An Empirical Study of Diplomacy, International Organizations, and Trade, 1950-1991*. New York: John Wiley and Sons.
11. Muthiah Alagappa. 1995. Regionalism and Conflict Management: A Framework for Analysis. *Review of International Studies* 21: 362.
12. Dr. Lanteigne, 2010. “*Regionalism and the Shanghai Cooperation Organisation,*”
13. Telo M, “*Introduction: Globalization, New Regionalism and the Role of the European Union*”. წყარო: [http://ri.fgv.br/sites/default/files/eventos/arquivos-relacionados/Tel%C3%B2,%20m.%20European Union and New Regionalism 2nd Int](http://ri.fgv.br/sites/default/files/eventos/arquivos-relacionados/Tel%C3%B2,%20m.%20European%20Union%20and%20New%20Regionalism%202nd%20Int)

- [ro.pdf](#))
14. Dreher, A., 2006, Does Globalization Affect Growth? Evidence from a New Index of Globalization, *Economics*, 38/10:1991-1110
 15. Wohlforth, W.C. (1999). The stability of a unipolar world. *International Security*, 24(1), 5–41.
 16. Declaration of ASEAN Concord II, ASEAN, 2003, http://asean.org/?static_post=declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii
 17. Koh, T, 2017, ASEAN and the EU:Differences and challaenges, *The Straits Times*, 22/08/2017 <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2017/12/2017.08.22-Asean-and-the-EU-Differences-and-challenges.pdf>
 18. Harkins, B., Lindgren, D., 2017, Labor Migration in the ASEAN Region: Assessing the Social and Economic Outcomes for Mingrad Workers <http://migratingoutofpoverty.dfid.gov.uk/files/file.php?name=harkins-labour-migration-in-asean-update.pdf&site=354>
 19. Chowdhry, B., Goyal, A., 2000, Understanding the financial crisis in Asia, *Pacific-Basin Finance Journal* 8 (2000) 135-152 <http://www.anderson.ucla.edu/faculty/bhagwan.chowdhry/chowdhry-goyal.pdf>
 20. Berg, A., 1999, The Asia Crisis: Causes, Policy responses, and outcomes, *International Monetary Fond*, WP/99/138 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/1999/wp99138.pdf>
 21. Kuala Lumpur Declaration on the ASEAN Plus Three Summit, 12 December 2005 <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/asean/conference/asean3/joint0512.html>
 22. Stubbs, R. 2002, ASEAN Plus Three, Emerging East Asian Regionalism?, *The regents of the University of California, Journals Devision*, <http://www.olemiss.edu/courses/pol337/stubbs02.pdf>
 23. Eurostat, 40 Years of EU-ASEAN Cooperation, 2017 [https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eurostat - 40 years of eu-asean cooperation - key statistics 2017.pdf](https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eurostat_-_40_years_of_eu-asean_cooperation_-_key_statistics_2017.pdf)
 24. Yuan, J.,2006, China-Asean Relations: Perspectives, Prospects and Implimentations for U.S. Interests, <https://ssi.armywarcollege.edu/pdffiles/PUB735.pdf>

25. McClanahan, P., Chandra, A., 2014, Taking Advantage of ASEAN's Free Trade Agreements, ASEAN BAC, iisd http://www.iisd.org/pdf/2014/ASEAN_guidebook.pdf
26. Pangestu, M. 2015, ASEAN:Regional Integration and Reforms, Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA) http://www.waseda.jp/gsaps/eai/educational_program/PDF_WS2016/WU_URATA_Reading%20ERIA-DP-2015-69.pdf
27. ASEAN Economic Community, 2016, Chartbook <https://www.aseanstats.org/wp-content/uploads/2016/11/AEC-Chartbook-2016-1.pdf>

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Ekaterine Makhatadze

Inter-connection between Economic Regionalism and Economic
Globalization based on ASEAN Practice

Diplomacy and International Politics

The master thesis is prepared for gaining the Master's Degree in Diplomacy and
International Politics

Associate Professor
Sophio Petriashvili

Tbilisi, 2018